ГАЗЕТА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ЗАСНОВАНА В 1990 РОЦІ

www.ukurier.gov.ua

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

П'ЯТНИЦЯ, **15 КВІТНЯ 2022 РОКУ** | ЦІНА ДОГОВІРНА | **№87** (7208)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 12 квітня 2022 р. № 442
Київ

Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 р. № 159 і від 27 березня 2019 р. № 267

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

Внести до Порядку проведення конкурсного відбору компанії з добору персоналу для визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 р. № 159 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 22, ст. 755), та Порядку визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 р. № 267 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 29, ст. 1025), зміни, що додаються.

Прем'єр-міністр України Д. ШМИГАЛЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 квітня 2022 р. № 442

ЗМІНИ,
що вносяться до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 р. № 159 і від 27 березня 2019 р. № 267

1. У Порядку проведення конкурсного відбору компанії з добору персоналу для визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 р. № 159:

1) у пункті 4:

в абзаці третьому після слова і цифри «додатку 1,» доповнити словами «профілю вакантної посади незалежного члена наглядової ради»;

абзац четвертий викласти в такій редакції:

«формування списку потенційних кандидатів (мінімум три кандидати по кожному профілю вакантної посади незалежного члена наглядової ради), що відповідають вимогам, визначеним у додатку 1, та профілю вакантної посади незалежного члена наглядової ради, з числа яких повинен бути сформований незалежний склад наглядової ради державного банку, із наданням підтвердних відомостей та коментарів щодо сильних і слабких сторін, описів кар'єри та досвіду, детальних звітів про оцінку компетенцій, про наявність досвіду для виконання конкретного кола обов'язків у наглядовій раді та їх колективної придатності, в тому числі відомості про перевірку незалежності та письмові заяви кандидатів про їх відповідність критеріям незалежності і відсутність конфлікту інтересів;»;

після абзацу четвертого доповнити пункт новим абзацом такого змісту:

«погодження сформованого списку потенційних кандидатів авторитетним іноземним партнером — головним офісом компанії або іншою юридичною особою, яка здійснює контроль над компанією, чи з якою компанія має договірні відносини, зокрема, договір про франчайзинг або асоціацію, інше об'єднання підприємств, які представлені на ринку рекрутингових послуг під одним комерційним брендом;».

У зв'язку з цим абзаци п'ятий — дев'ятий вважати відповідно абзацами шостим — десятим;

абзац шостий після слів «з потенційними кандидатами» доповнити словами «для визначення претендентів на заміщення в разі відмови кандидата, непризначення або дострокового припинення повноважень незалежного члена наглядової ради»;

доповнити пункт абзацами такого змісту:

«Список потенційних кандидатів, сформований компанією, має включати кандидатів з числа незалежних членів наглядової ради, що відповідають вимогам та виявили бажання повторного призначення з урахуванням їх профілю.

Компанія у своїй діяльності має дотримуватися міжнародних стандартів, в тому числі кодексу професійної практики Асоціації консультантів з пошуку керівних та лідерських кадрів.

У разі заінтересованості сторонніх осіб до процесу формування списку кандидатів компанія має фіксувати такі випадки та зобов'язана повідомити про них за зверненням комісії, яка буде здійснювати конкурсний відбір кандидатів та самостійно повідомляти про здійснення впливу або тиску на процес формування списку кандидатів.»;

2) підпункти 1 та 4 пункту 5 викласти в такій редакції:

«1) наявність матеріально-технічної бази та авторитетного іноземного партнера;»;

«4) наявність фахівців відповідної кваліфікації, що мають необхідні знання та досвід, які будуть залучені до пошуку кандидатів, в тому числі не менше одного, що вільно володіє українською мовою, для сприяння та надання консультацій членам конкурсної комісії, яка буде здійснювати конкурсний відбір кандидатів;»;

3) пункт 9 викласти в такій редакції:

«9. Засідання конкурсної комісії є правоможним за умови участі в ньому не менше чотирьох членів комісії. Рішення конкурсної комісії приймається за результатами обговорення всіма присутніми, в тому числі з правом дорадчого голосу, на засіданні простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів комісії. Голова конкурсної комісії під час обговорення має прагнути досягти консенсусу між присутніми, в тому числі з правом дорадчого голосу, на засіданні. У разі рівної кількості голосів вирішальним є голос голови конкурсної комісії.»;

4) в абзаці другому пункту 10 слова «затвердження та розміщення» замінити словами «прийняття рішення про проведення конкурсу, затвердження та розміщення»;

5) пункт 11 викласти в такій редакцій:

«11. Протягом трьох робочих днів з дати прийняття конкурсною комісією рішення про проведення конкурсу та розміщення інформаційного повідомлення Мінфін забезпечує публікацію інформаційного повідомлення про проведення конкурсу на офіційному веб-сайті Мінфіну. Інформація про проведення конкурсу додатково українською та англійською мовою може бути оприлюднена в засобах масової інформації та професійних соціальних мережах.»;

6) пункт 15 викласти в такій редакції:

«15. Конкурсна пропозиція повинна містити інформацію про відповідність критеріям, визначеним пунктом 5 цього Порядку, зобов'язання (гарантійний лист) компанії, підтверджене авторитетним іноземним партнером, щодо виконання основних завдань, визначених цим Порядком, та запевнення щодо дотримання в своїй діяльності кодексу професійної практики Асоціації консультантів з пошуку керівних та лідерських кадрів. Відповідність кваліфікаційним критеріям компанії подається за формою, встановленою додатком 2.»;

7) абзац другий пункту 16 після слів «конкурсну документацію» доповнити словами «, яка не відповідає вимогам цього Порядку»;

8) пункт 17 доповнити абзацом такого змісту:

«Конкурсна документація також додатково може бути надіслана засобами електронного зв'язку на електронну адресу, визначену в інформаційному повідомленні.»;

9) абзац третій пункту 23 після слів «визначається з урахуванням» доповнити словами «, за результатами обговорення учасниками на засіданні конкурсної комісії,»;

10) у пункті 25:

після абзацу другого доповнити пункт новим абзацом такого змісту:

«Претендент не може бути визначений переможцем конкурсу для державного банку, якщо за результатами попереднього конкурсу рішенням Кабінету Міністрів України було визначено компанію та підписано договір про надання послуг компанії з цим державним банком.».

У зв'язку з цим абзац третій вважати абзацом четвертим;

абзац четвертий після слів «про надання послуг» доповнити словами «за умови, що таке обрання не призведе до того, що другий претендент, у разі наявності, зможе обрати лише державний банк, з яким відповідно до попереднього конкурсу другим претендентом було укладено договір про надання послуг компанії»;

11) у додатках до Порядку:

додаток 1 викласти в такій редакції:

«Додаток 1
до Порядку
(в редакції постанови Кабінету Міністрів України
від 12 квітня 2022 р. № 442)

ВИМОГИ
до кандидатів до складу наглядової ради державного банку

бездоганна ділова репутація, визначена відповідно до розділу II Положення про ліцензування банків, затвердженого постановою правління Національного банку від 22 грудня 2018 р. № 149;

професійна придатність, а саме:

вища освіта;

наявність знань, професійного та управлінського досвіду в обсязі, необхідному для належного виконання покладених на члена ради обов'язків (з урахуванням основних напрямів діяльності, стратегії та бізнес-плану банку, а також функціонального навантаження та сфери відповідальності члена ради);

можливість приділяти достатньо часу для виконання покладених обов'язків;

відсутність реальних або потенційних конфліктів інтересів, що можуть зашкодити належному виконанню обов'язків члена ради;

дотримання членом наглядової ради обмежень, визначених статтею 26 Закону України «Про запобігання корупції», статтями 39, 42 Закону України «Про банки і банківську діяльність» та статтею 65 Закону України «Про Національний банк України»;

відсутність адміністративних стягнень за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією;

відповідність незалежних членів наглядової ради вимогам щодо незалежності, встановленим статтею 7 Закону України «Про банки і банківську діяльність»;

наявність у не менш як у половини членів наглядової ради банку досвіду роботи у банківському та/або фінансовому секторі у сукупності не менше трьох років.»;

у додатку 2:

назву розділу «Наявність обладнання та матеріально-технічної бази» викласти в такій редакції:

«Наявність матеріально-технічної бази та авторитетного іноземного партнера»;

у пункті 1:

після слів і цифри «в таблиці 1 регіонах» доповнити словами «та _____ (найменування) авторитетного іноземного партнера, що підтверджує виконання компанією основних завдань та готовий забезпечити погодження сформованого списку кандидатів»;

доповнити пункт абзацом такого змісту:

«На підтвердження наявності авторитетного іноземного партнера претендент подає підтверджений ним гарантійний лист щодо виконання основних завдань, визначених Порядком проведення конкурсного відбору компанії з добору персоналу для визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку.»;

у таблиці 1 слова «В Україні,» виключити;

у назві розділу «Наявність працівників відповідної кваліфікації, які мають необхідні знання та досвід» слово «працівників» замінити словом «фахівців»;

таблицю 4 викласти в такій редакції:

«Таблиця 4

Ім'я, прізвище та посада фахівця	Досвід роботи фахівця (зазначити роки роботи, перелік закритих вакансій, знання української мови)	Вид трудових відносин з фахівцем»;

у графі «Критерій оцінки» додатка 3:

у пункті 1 слова «представництва в Україні та» виключити;

пункт 4 викласти в такій редакції:

«4. Наявність фахівців відповідної кваліфікації з необхідними знаннями та досвідом, які будуть залучені до пошуку кандидатів, в тому числі не менше одного, що вільно володіє українською мовою, для сприяння та надання консультацій членам конкурсної комісії, яка буде здійснювати конкурсний відбір кандидатів».

2. У Порядку визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 27 березня 2019 р. № 267:

1) пункт 2 доповнити реченням такого змісту: «Інформація про проведення конкурсу додатково українською та англійською мовою може бути оприлюднена в засобах масової інформації та професійних соціальних мережах.»;

2) пункт 3 викласти в такій редакції:

«3. Визначення претендентів здійснюється конкурсною комісією, утвореною розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2019 р. № 887 «Про затвердження нового складу конкурсної комісії з визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку» (далі — комісія).»;

3) у пункті 7:

в абзаці другому слова «на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України» виключити;

після абзацу третього доповнити пункт новим абзацом такого змісту:

«затвердження профілю вакантних посад незалежних членів наглядової ради державного банку та матриці профілю наглядової ради;».

У зв'язку з цим абзаци четвертий — сьомий вважати відповідно абзацами п'ятим — восьмим;

абзац п'ятий викласти в такій редакції:

«затвердження методики щодо визначення відповідності кандидата профілю вакантних посад незалежних членів наглядової ради державного банку та матриці профілю наглядової ради, проведення співбесід з кандидатами та обговорення результатів співбесід, критеріїв оцінювання кандидатів, ранжування кандидатів та визначення претендентів (далі — методика та критерії оцінювання);»;

абзац сьомий викласти в такій редакції:

«визначення шляхом конкурсного відбору претендентів на підставі оцінювання кандидатів відповідно до затверджених методики та критеріїв оцінювання та підготовка подання Кабінетові Міністрів України щодо їх призначення;»;

4) пункт 11 викласти в такій редакції:

«11. Рішення комісії приймаються простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів на підставі оцінювання кандидата відповідно до затвердженої методики, ранжування кандидатів відповідно до їх оцінки, обговорення та прагнення досягти консенсусу всіма присутніми, в тому числі з правом дорадчого голосу, на засіданні щодо сильних та слабких сторін кандидата, рівня його компетенції та оформляються протоколом, який підписується всіма членами комісії, присутніми на засіданні. Досягти консенсусу між присутніми на засіданні має прагнути голова комісії.

Думка представників міжнародних фінансових організацій, які беруть участь в роботі комісії з правом дорадчого голосу, викладена в письмовій формі, має бути додана до протоколу засідання. Копія протоколу разом з думкою представників міжнародних фінансових організацій надсилається до відома всім присутнім на засіданні комісії протягом п'яти робочих днів.

Члени комісії при оцінці кандидата мають керуватися власною думкою та судженням.

При голосуванні та прийнятті рішення член комісії має повідомити комісії та утриматися від оцінювання кандидата, щодо якого існує конфлікт інтересів.

У разі здійснення впливу та тиску з боку сторонніх осіб на члена комісії член комісії зобов'язаний повідомити про це комісію. Комісія із залученням представників міжнародних фінансових організацій має розглянути таке повідомлення члена комісії на засіданні комісії.

Рішення комісії вважається прийнятим, якщо за нього проголосували не менш як три члени комісії.»;

5) у пункті 14:

в абзаці третьому слова «на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України» виключити;

абзац четвертий після слів «затвердження комісії» доповнити словами «пропозиції щодо профілю вакантних посад незалежних членів наглядової ради державного банку та матриці профілю наглядової ради, методику та»;

абзац шостий після слів «та перевіряє подані документи» доповнити словами «на відповідність встановленим вимогам;»;

6) пункти 16 і 17 викласти в такій редакції:

«16. Компанія подає на розгляд комісії список кандидатів з наданням підтвердних відомостей та коментарів щодо сильних і слабких сторін, описів кар'єри та досвіду, детальних звітів про оцінку компетенцій, про наявність досвіду та навичок для виконання конкретного кола обов'язків у наглядовій раді та їх колективної придатності, в тому числі відомості про перевірку незалежності та письмові заяви кандидатів про їх відповідність критеріям незалежності і відсутність конфлікту інтересів.

У разі здійснення впливу та тиску з боку сторонніх осіб на процес формування списку кандидатів компанія зобов'язана повідомити про це комісію. Комісія із залученням представників міжнародних фінансових організацій має розглянути повідомлення компанії на засіданні комісії.

17. Комісія розглядає на своєму засіданні подані компанією пропозиції та документи щодо кандидатів, їх відповідність встановленим вимогам, проводить співбесіди, заслуховує їх та за результатами розгляду приймає рішення відповідно до пункту 11 цього Порядку та готує Кабінетові Міністрів України висновки та подання щодо призначення відібраних претендентів. Комісія може розглянути та заслухати пропозиції будь-яких кандидатів, серед яких компанія проводила конкурс та які увійшли до переліку кандидатів, сформованого компанією, що відповідають встановленим вимогам та профілю вакантної посади незалежного члена наглядової ради.»;

7) пункт 18 доповнити абзацом такого змісту:

«Під час проведення засідання комісії може здійснюватися аудіо- або відеозапис.»;

8) доповнити Порядок пунктами 23—25 такого змісту:

«23. За чотири місяці до закінчення строку повноважень незалежних членів наглядової ради оголошується проведення нового конкурсного відбору кандидатів згідно з Порядком проведення конкурсного відбору компанії з добору персоналу для визначення претендентів на посади незалежних членів наглядової ради державного банку, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 р. № 159, з урахуванням пункту 24 цього Порядку.

24. Незалежний член наглядової ради може бути призначений повторно на посаду, але не більше ніж два строки поспіль. За умови, що незалежний член наглядової ради виявив бажання бути призначеним на другий строк, наявності проведеної оцінки ефективності діяльності наглядової ради державного банку в цілому, її комітетів і кожного члена наглядової ради, відповідності компетенцій такого незалежного члена наглядової ради матриці профілю державного банку, незалежний член наглядової ради включається до сформованого списку кандидатів, з числа яких комісія за результатами співбесіди відповідно до пунктів 11 та 17 цього Порядку приймає рішення.

За результатами оцінювання кандидатів комісією за всіх рівних умов перевага при прийнятті рішення надається незалежному члену наглядової ради, що виявив бажання бути призначеним повторно, з метою забезпечення дотримання принципу безперервності роботи наглядової ради.

25. У разі коли після закінчення строку повноважень наглядової ради Кабінетом Міністрів України не прийнято рішення щодо призначення нового складу наглядової ради повноваження незалежних членів наглядової ради продовжуються до прийняття такого рішення.».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 12 квітня 2022 р. № 443
Київ

Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 р. № 1557 і від 9 березня 2011 р. № 247

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

Внести до постанов Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 р. № 1557 «Про затвердження переліку закладів культури і мистецтва, які утримуються або яким надається фінансова підтримка з державного бюджету, та переліку заходів у сфері культури і мистецтва, видатки на які здійснюються з державного бюджету» (Офіційний вісник України, 2001 р., № 47, ст. 2098; 2015 р., № 40, ст. 1211) і від 9 березня 2011 р. № 247 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству культури та інформаційної політики за деякими програмами» (Офіційний вісник України, 2011 р., № 20, ст. 825; 2012 р., № 38, ст. 1420; 2022 р., № 4, ст. 214) зміни, що додаються.

Прем'єр-міністр України Д. ШМИГАЛЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 квітня 2022 р. № 443

ЗМІНИ,
що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 р. № 1557 і від 9 березня 2011 р. № 247

1. Перелік закладів культури і мистецтва, які утримуються або яким надається фінансова підтримка з державного бюджету, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 р. № 1557, після абзацу двадцять сьомого доповнити новим абзацом такого змісту:

«Івано-Франківський національний академічний драматичний театр імені Івана Франка».

У зв'язку з цим абзаци двадцять восьмий — дев'яносто другий вважати відповідно абзацами двадцять дев'ятим — дев'яносто третім.

2. У додатку 1 до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству культури за деякими програмами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 березня 2011 р. № 247, розділ «Національні театри і концертні організації та їх дирекції, які мають будівлі (споруди, приміщення) для публічного показу творів театрального та музичного мистецтва, обсяг фінансової підтримки яких не повинен перевищувати 87 відсотків фактичного обсягу валового доходу, одержаного за підсумками року» після позиції «Національний академічний театр російської драми імені Лесі Українки» доповнити позицією «Івано-Франківський національний академічний драматичний театр імені Івана Франка».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 12 квітня 2022 р. № 444
Київ

Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 153

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

Внести у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 153 «Про перелік товарів критичного імпорту» — із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 4 березня 2022 р. № 191, від 7 березня 2022 р. № 219, від 8 березня 2022 р. № 226, від 10 березня 2022 р. № 244, від 13 березня 2022 р. № 266, від 19 березня 2022 р. № 324, зміни, що додаються.

Прем'єр-міністр України Д. ШМИГАЛЬ

4 820103 080053

КУРСИ ВАЛЮТ/БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ встановлені Національним банком України на **15 квітня 2022 року**

USD 29.2549 за 1 долар США | **EUR 31.7957** за 1 євро | **RUB 3.5367** за 10 рублів / **AU 57848.93** | **AG 748.81** | **PT 28797.94** | **PD 69622.86** за 1 тройську унцію

ДОКУМЕНТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 квітня 2022 р. № 444

ЗМІНИ,
що вносяться у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 153

1. Виключити такі позиції:

«4811 49 00 00	Папір та картон, гумовані або клейкі: інші»;
«4811	Пакувальний матеріал в рулонах, комбінований — фіна, джеміна»;
«4823 70 10 00	Вироби з паперової маси, формовані, вилиті або пресовані: підносити та коробки для упаковки яєць, формовані»;
«5705 00 80 00	Інші килими та інші текстильні покриття для підлоги, готові або неготові з інших текстильних матеріалів»;
«3208 10 90 90	Фарби та лаки (включаючи емалі та політури) на основі синтетичних полімерів або хімічно модифікованих природних полімерів, дисперговані або розчинені у неводному середовищі; розчини, зазначені у примітці 4 до цієї групи, на основі складних поліефірів, інші
3208 20 90 90	Фарби та лаки (включаючи емалі та політури) на основі синтетичних полімерів або хімічно модифікованих природних полімерів, дисперговані або розчинені у неводному середовищі; розчини, зазначені у примітці 4 до цієї групи, на основі акрилових або вінілових полімерів, інші
3208 90 99 00	Фарби та лаки (включаючи емалі та політури) на основі синтетичних полімерів або хімічно модифікованих природних полімерів, дисперговані або розчинені у неводному середовищі; розчини, зазначені у примітці 4 до цієї групи, інші, на основі хімічно модифікованих природних полімерів
3209 10 00 00	Фарби та лаки (включаючи емалі та політури) на основі синтетичних полімерів або хімічно модифікованих природних полімерів, дисперговані або розчинені у водному середовищі, на основі акрилових або вінілових полімерів»;
«3208	Фарби та лаки (включаючи емалі та політури) на основі синтетичних полімерів або хімічно модифікованих природних полімерів, дисперговані або розчинені у неводному середовищі; розчини, зазначені у примітці 4 до цієї групи»;
«4811 90 00 00	Інші папір, картон, целюлозна вата та полотно з целюлозних волокон».

2. Позицію

«3209	Фарби та лаки (включаючи емалі та політури) на основі синтетичних полімерів або хімічно модифікованих природних полімерів, дисперговані або розчинені у водному середовищі»

замінити такою позицією:

«3209 (крім 3209 10 00 00)	Фарби та лаки (включаючи емалі та політури) на основі синтетичних полімерів або хімічно модифікованих природних полімерів, дисперговані або розчинені у водному середовищі».

3. Позицію

«4823	Інші папір та картон, целюлозна вата і полотна з целюлозних волокон розрізані за певною формою (або розмірами); інші вироби з паперової маси, паперу, картону, целюлозної вати або полотен з целюлозних волокон»

замінити такою позицією:

«4823 (крім 4823 70 10 00)	Інші папір та картон, целюлозна вата і полотна з целюлозних волокон розрізані за певною формою (або розмірами); інші вироби з паперової маси, паперу, картону, целюлозної вати або полотен з целюлозних волокон».

4.Позицію

«50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60	Шовк; вовна, тонкий та грубий волос тварин; пряжа і тканини з кінського волосу; бавовна; інші рослинні текстильні волокна; пряжа з паперу і тканини з паперової пряжі; нитки синтетичні або штучні; стрічкові та подібної форми нитки із синтетичних або штучних матеріалів; синтетичні або штучні штапельні волокна; вата, повсть і неткані матеріали; спеціальна пряжа; шпагати, мотузки, троси та канати і вироби з них; килими та інші текстильні покриття для підлоги; спеціальні тканини; тафтингові текстильні матеріали; мережива; гобелени; оздоблювальні матеріали; вишивка; текстильні матеріали, просочені, покриті або дубльовані; текстильні вироби технічного призначення; трикотажні полотна»

замінити такою позицією:

«50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60	Шовк; вовна, тонкий та грубий волос тварин; пряжа і тканини з кінського волосу; бавовна; інші рослинні текстильні волокна; пряжа з паперу і тканини з паперової пряжі; нитки синтетичні або штучні; стрічкові та подібної форми нитки із синтетичних або штучних матеріалів; синтетичні або штучні штапельні волокна; вата, повсть і неткані матеріали; спеціальна пряжа; шпагати, мотузки, троси та канати і вироби з них; спеціальні тканини; тафтингові текстильні матеріали; мережива; гобелени; оздоблювальні матеріали; вишивка; текстильні матеріали, просочені, покриті або дубльовані; текстильні вироби технічного призначення; трикотажні полотна».

5. Позицію

«6307 90 10 00	Пояси та жилети рятувальні: трикотажні «

замінити такою позицією:

«6307200000	Пояси та жилети рятувальні».

6. Позицію

«821300 00 00	Ножиці парамедичні атравматичні 19 см»

замінити такою позицією:

«8213 00 00 00	Ножиці звичайні, кравецькі та аналогічні ножиці і леза для них».

7. Позицію

«7323	Приладдя для засобів хімічної розвідки (пристрої для відкривання скляних трубок)»

замінити такою позицією:

«7323	Вироби столові, кухонні або інші побутові вироби та їх частини з чорних металів; металева «шерсть»; мочалки для чищення кухонного посуду, подушечки для чищення або полірування, рукавички та аналогічні вироби з чорних металів».

8. Позицію

«8456	Машини, апаратура та оснащення (крім обладнання товарних позицій 8456—8465) для підготовки або виготовлення пластин, циліндрів та інших друкарських елементів; пластини, циліндри та інші друкарські елементи; пластини, циліндри та літографські камені, підготовлені до друкування (наприклад, обточені, шліфовані або поліровані)»

замінити такою позицією:

«8456	Верстати для обробки різних матеріалів шляхом видалення матеріалу за допомогою лазерного або іншого світлового чи фотонного променя, ультразвукових, електророзрядних, електрохімічних, електронно-променевих, іонно-променевих або плазменно-дугових процесів; водоструминні різальні машини».

9. Позицію

«9619	Гігієнічні прокладки, дитячі пелюшки і підгузки»

замінити такою позицією:

«9619 00	Гігієнічні прокладки і тампони, дитячі пелюшки і підгузки та аналогічні вироби, з будь-якого матеріалу».

10. Після позиції
«Телекомунікаційні послуги»
доповнити додаток такими позиціями:

«Код згідно з УКТЗЕД*	Опис товару
	Перевезення вантажів дорожніми транспортними засобами
	Перевезення вантажів залізничним транспортом
	Послуги морського та каботажного вантажного транспорту
	Послуги щодо складування та зберігання
	Послуги, суміжні з наземним перевезенням
	Послуги, суміжні з водним перевезенням
	Послуги щодо транспортного оброблення вантажів
	Послуги допоміжні щодо транспортування інші».

11. Доповнити додаток такими позиціями:

«Код згідно з УКТЗЕД*	Опис товару
0811 90 75 00	Плоди та горіхи, сирі або варені у воді чи на парі, морожені, з доданням або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин: вишня кисла (Prunus cerasus)
1102	Борошно із зерна інших зернових культур, крім пшеничного або із суміші пшениці та жита (меслину)
1105	Борошно, крупи, порошок, пластівці, гранули з картоплі
1204 00	Насіння льону, подрібнене або неподрібнене
1806 10	Шоколад та інші готові харчові продукти з вмістом какао: какао-порошок, з доданням цукру чи інших підсолоджувальних речовин
2004 10 99 90	Інші овочі, приготовлені або консервовані без додання оцту чи оцтової кислоти, морожені, крім продуктів товарної позиції 2006: картопля: інша
2006 00	Овочі, плоди, горіхи, шкірки плодів та інші частини рослин, консервовані з доданням цукру (глазуровані, зацукровані або просочені цукровим сиропом)
2517 10 20 00	Вапняк, доломіт та інше каміння із вмістом вапняку, подрібнене
2517 49 00 00	Гранули, дрібняк і порошок з каменю товарної позиції 2515 або 2516, термічно оброблені або необроблені
2523 30 00 00	Портландцемент, глиноземистий цемент, цемент шлаковий, сульфатостійкий цемент і подібні гідравлічні цементи, забарвлені або незабарвлені, готові чи у вигляді клінкерів: цемент глиноземистий
2523 90 00 00	Портландцемент, глиноземистий цемент, цемент шлаковий, сульфатостійкий цемент і подібні гідравлічні цементи, забарвлені або незабарвлені, готові чи у вигляді клінкерів: інші цементи гідравлічні
2613 10 00 00	Руди та концентрати молібденові: випалені
2805 30 10 00	Лужні або лужноземельні метали; рідкісноземельні метали, скандій та ітрій, у чистому вигляді, у сумішах або сплавах; ртуть: суміші або сплави
2819 90 90 00	Оксиди та гідроксиди хрому
2821	Оксиди та гідроксиди заліза; мінеральні барвники, що містять 70 мас.% або більше сполук заліза у перерахунку на Fe2O3
2843 21 00 00	Нітрат срібла
2910 10 00 00	Епоксиди, епоксиспирти, епоксифеноли та епоксиефіри, що містять в структурі тричленний цикл, та їх галогеновані, сульфовані, нітровані або нітрозовані похідні: оксиран (етиленоксид)
2819 90 90 00	Оксиди та гідроксиди хрому
2928 00 90 90	N,N-біс(2-метоксиетил) гідроксиламін
3201 90 20 00	Екстракт сумаха, екстракт валлонія (із чашечок жолудів деяких видів дуба), екстракт дуба або каштана
3205 00 00 00	Лаки кольорові; препарати, зазначені у примітці 3 до цієї групи, виготовлені на основі цих лаків
3211 00 00	Готові сикативи
3405 20 00 00	Полірувальні засоби, мастики та аналогічні засоби для догляду за дерев'яними меблями, підлогами або іншими дерев'яними поверхнями
3803 00	Олія талова, рафінована або нерафінована
3825909000	Залишкова продукція хімічної або суміжних з нею галузей промисловості, в інших товарних позиціях не зазначена та не включена; відходи міського господарства; шлам стічних вод; інші відходи, що зазначені в примітці 6 до цієї групи: інші
3915	Відходи, обрізки та скрап із пластмас
3924 10 00 00	Посуд та прибори столові або кухонні, інші речі домашнього вжитку, гігієнічні або туалетні вироби з пластмас: посуд та прибори столові або кухонні
3924 90 00 10	Посуд та прибори столові або кухонні, інші речі домашнього вжитку, гігієнічні або туалетні вироби з пластмас: інші: з регенерованої целюлози
4201 00 00 00	Вироби шорно-сідельні та упряж для будь-яких тварин (включаючи постромки, поводи, наколінники, намордники, попони для сідел, чепраки, сідельні кобури, попонки для собак тощо), виготовлені з будь-яких матеріалів
4704 29 00 00	Целюлоза деревинна, сульфітна, крім розчинних сортів: напіввибілена чи вибілена: з листяних порід
4706 91 00 00	Механічна деревинна
4811	Папір, картон, целюлозна вата та полотна з целюлозних волокон, з покриттям, просочені, із забарвленою або декорованою поверхнею або надруковані, у рулонах або в прямокутних (включаючи квадратні) аркушах будь-якого розміру, крім товарів, що зазначені у товарній позиції 4803, 4809 або 4810
4901	Друковані книги, книжки, брошури, листівки та аналогічні друковані матеріали, зброшуровані або у вигляді окремих аркушів
4906 00 00 00	Плани та креслення для архітектурних, інженерних, промислових, комерційних, топографічних або аналогічних цілей, які є оригіналами, виконаними від руки; тексти рукописні; фоторепродукції на сенсибілізованому папері та копії, виконані за допомогою копіювального паперу, зазначених вище товарів
4907 00	Поштові марки, гербові марки або аналогічні марки, непогашені, поточного або нового випуску в державі, в якій вони мають або будуть мати визначену номінальну вартість; гербовий папір; банкноти; чекові книжки; акції, облігації та аналогічні види цінних паперів
4911	Інша друкована продукція, включаючи друковані репродукції та фотографії
6910	Раковини, умивальники, консолі раковин, ванни, біде, унітази, зливні бачки, пісуари та аналогічні санітарно-технічні вироби, з кераміки
7011 10 00 00	Колби із скла (включаючи балони і трубки), відкриті, та їх частини із скла, без фітингів, для електричних ламп, електронно-променевих трубок або аналогічних виробів: для електричного освітлювального обладнання
7018 20 00 00	Мікросфери із скла діаметром не більш як 1 мм
7229 90 90 00	Дріт з інших легованих сталей: інший
7404 00	Відходи і брухт мідні
7406 20 00 00	Порошки з шаруватою структурою; луска
7418 20 00 00	Обладнання санітарно-технічне та його частини
7806 00	Інші вироби свинцеві
7903	Пил, порошки та луска цинкові
8101 94 00 00	Вольфрам і вироби з вольфраму, включаючи відходи та брухт: інші: вольфрам необроблений, включаючи прутки та бруски, виготовлені простим спіканням
8101 96 00 00	Вольфрам і вироби з вольфраму, включаючи відходи та брухт: інші: дріт
8102 94 00 00	Молібден і вироби з молібдену, включаючи відходи та брухт: інші: молібден необроблений, включаючи прутки та бруски, виготовлені простим спіканням
8102 96 00 00	Молібден і вироби з молібдену, включаючи відходи та брухт: інші: дріт
8112 21 90 00	Берилій, хром, германій, ванадій, галій, гафній (кельтій), індій, ніобій (колумбій), реній і талій, а також вироби з цих металів, включаючи відходи та брухт: хром: необроблений; порошки: інші
8112 99 30 00	Берилій, хром, германій, ванадій, галій, гафній (кельтій), індій, ніобій (колумбій), реній і талій, а також вироби з цих металів, включаючи відходи та брухт: інші: інші: ніобій (колумбій); реній
8214	Інші вироби ножові (наприклад, машинки для підстригання волосся, спеціальні ножі для м'ясників, різаки, спеціальні кухонні ножі та сікачі, ножі для паперу); манікюрні або педикюрні інструменти та набори (включаючи пилочки для нігтів)
8439 30 00 00	Обладнання для обробки паперу або картону
8441 20 00 00	Машини для виробництва мішків, пакунків або конвертів
8447	Машини трикотажні, в'язально-прошивні для виробництва позументної нитки, тюлю, мережива, вишивки, оздоблення, плетення тасьми або сіток і тафтингові машини
8452 10	Побутові швейні машини
8452 21 00 00	Інші машини швейні: автоматичні
8463 30 00 00	Верстати для виготовлення виробів з дроту
8478	Обладнання для підготовки або обробки тютюну, в іншому місці не зазначене
8509	Машини електромеханічні побутові з умонтованим електродвигуном, крім пилососів товарної позиції 8508
9015 10 10 00	Далекоміри електронні
9024 90 00 00	Машини та пристрої для випробування твердості, міцності, розтягування та стискання, пружності або інших механічних властивостей матеріалів (наприклад, металів, деревини, текстильних матеріалів, паперу, пластмас): частини і приладдя
9106 90 00 00	Апаратура для реєстрації часу доби та апаратура для вимірювання, реєстрації або індикації будь-яким способом інтервалів часу, з будь-яким годинниковим механізмом, або із синхронним двигуном (наприклад, реєстратори часу, самописці часу): інші».

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 23 лютого 2022 р. № 286-р
Київ

Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки

1. Схвалити Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки (далі — Стратегія), що додається.
2. Затвердити операційний план реалізації у 2022—2024 роках Стратегії розвитку вищої освіти на 2022—2032 роки, що додається.
3. Міністерству освіти і науки:
розробити та подати Кабінетові Міністрів України до 1 серпня 2024 р. проект операційного плану реалізації у 2025—2028 роках Стратегії та до 1 серпня 2028 р. проект операційного плану реалізації у 2029—2032 роках Стратегії;
подавати щороку до 1 квітня Кабінетові Міністрів України звіт про хід реалізації Стратегії.
4. Взяти до відома, що Стратегія розроблена на основі стратегічної піраміди розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки з урахуванням SWOT-аналізу національної системи вищої освіти, які додаються до оригіналу.

Прем'єр-міністр України Д. ШМИГАЛЬ

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 23 лютого 2022 р. № 286-р

СТРАТЕГІЯ
розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки

Загальна частина

Ця Стратегія визначає напрями розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства та економіки країни та визначає її основні характеристики, що повинні бути сформовані до 2032 року, — бачення. Для реалізації мети цієї Стратегії передбачено стратегічні та операційні цілі та завдання на найближче десятиліття з відповідними показниками (індикаторами) досягнення (виконання), механізм, очікувані результати, заходи щодо проведення моніторингу реалізації цієї Стратегії на кожному етапі та ресурсні потреби.

Основоположні принципи цієї Стратегії узгоджені з іншими програмними документами. Ця Стратегія спрямована на досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722, зокрема Цілі сталого розвитку 4 щодо забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. Ця Стратегія узгоджена із Стратегією людського розвитку, затвердженою Указом Президента України від 2 червня 2021 р. № 225, напрямом 20 «Якість життя» Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179 (Офіційний вісник України, 2021 р., № 22, ст. 1015), Стратегією розвитку медичної освіти в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 95 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 21, ст. 734), пріоритетними напрямами та завданнями (проектами) цифрової трансформації на період до 2023 року, схваленими розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 365 «Деякі питання цифрової трансформації» (Офіційний вісник України, 2021 р., № 36, ст. 2153).

В основу цієї Стратегії покладені прагнення України стати рівноправним членом європейської спільноти, а визначені нею стратегічні та операційні цілі відповідають зобов'язанням України згідно з Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі — Угода про асоціацію), ратифікованою Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. Статтею 431 глави 23 Угоди про асоціацію закріплено курс на активізацію співпраці України та Європейського Союзу у сфері вищої освіти, зокрема щодо:
реформування та модернізації системи вищої освіти;
сприяння зближенню у сфері вищої освіти в рамках Болонського процесу;
покращення якості та підвищення важливості вищої освіти;
поглиблення співробітництва між закладами вищої освіти;
розширення можливостей закладів вищої освіти;
активізації мобільності студентів, наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників.

Ця Стратегія відповідає зобов'язанням України як члена Європейського простору вищої освіти, зокрема у Стратегії дотримано ключові принципи Болонського процесу, закріплені у Великій хартії університетів (м. Болонья, 1988 рік), яку станом на початок 2021 року підписали ректори 81 закладу вищої освіти, та Спільній декларації міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» від 19 червня 1999 р. щодо сприяння мобільності громадян з метою подальшого навчання чи працевлаштування в єдиному Європейському просторі вищої освіти, підвищення сумісності та порівнянності систем вищої освіти країн-учасниць, підвищення конкурентоспроможності європейської вищої освіти. Ця Стратегія відповідає положенням щодо розбудови інклюзивного, інноваційного та взаємопов'язаного Європейського простору вищої освіти до 2030 року згідно з Римським міністерським комюніке від 19 листопада 2020 р. і передбачає подолання викликів, зокрема шляхом цифровізації (діджиталізації) вищої освіти, розвитку віртуальної мобільності, студентоцентрованого навчання та викладання.

Ця Стратегія узгоджена з Конвенцією про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (м. Лісабон, 11 квітня 1997 р.), ратифікованою Законом України «Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні», яка має на меті сприяти визнанню кваліфікацій вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти.

Ця Стратегія узгоджена з положеннями Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, прийнятої на 40-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (м. Париж, 12—27 листопада 2019 р.), підготовка до ратифікації якої здійснюється Кабінетом Міністрів України. Глобальна конвенція спрямована на регіональне та міжнародне співробітництво, підвищення рівня міжнародної академічної мобільності, що вимагає створення нормативної бази для успішної реалізації цих процесів.

Стратегічні та операційні цілі щодо проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень як основи якісної вищої освіти та популяризації науки, а також відповідні завдання спрямовані на забезпечення інтеграції України до Європейського дослідницького простору та узгоджуються з пріоритетами дорожньої карти інтеграції науково-інноваційної системи України до європейського дослідницького простору, затвердженої наказом МОН від 10 лютого 2021 р. № 167.

Цілі цієї Стратегії відповідають принципам формування та шляхам реалізації державної політики, визначеним статтею 3 Закону України «Про вищу освіту». Ця Стратегія спрямована на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 50, ст. 1571), зокрема забезпеченню виконання пріоритету 13.4 «Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих».

Положення цієї Стратегії узгоджуються із Стратегією популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова — успішна держава», схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 596 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 62, ст. 2159), щодо утвердження української мови на всій території України в усіх сферах суспільного життя, що забезпечує єднання українського суспільства та зміцнення його української ідентичності.

Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії

Проблемами, які існують у системі вищої освіти та разом із суттєвими зовнішніми і внутрішніми викликами створюють ризики та негативно впливають на можливості подальшого розвитку, є:

недостатня ефективність системи вищої освіти.

Стаття 78 Закону України «Про освіту» визначає, що держава забезпечує асигнування на освіту в розмірі не менше ніж 7 відсотків валового внутрішнього продукту за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством, але майже всі роки незалежності України обсяг фінансування освіти був меншим від цього показника.

У 2019 році загальні витрати на освіту за всіма її рівнями становили 6,07 відсотка валового внутрішнього продукту, витрати зведеного бюджету — 5,44 відсотка валового внутрішнього продукту. Витрати на освіту за 5—8 рівнями Міжнародної стандартної класифікації освіти (без урахування витрат на наукові дослідження і науково-технічні (експериментальні) розробки) становили 1,84 відсотка валового внутрішнього продукту, зокрема із зведених бюджетів — 1,34 відсотка.

У 2022 році заплановані видатки на освіту зведеного бюджету вперше перевищили 7 відсотків валового внутрішнього продукту.

В Україні широка за географічним розташуванням і велика за кількістю мережа закладів вищої освіти (без урахування їх відокремлених структурних підрозділів): на 1 млн. населення припадає близько семи закладів вищої освіти — університетів, академій та інститутів. Розширення мережі закладів вищої освіти супроводжувалося надмірним дублюванням напрямів підготовки в них. Зокрема, у 2020 році у м. Києві прийом за освітніми програмами підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавра з права здійснювали 35 закладів вищої освіти.

В умовах скорочення загальної кількості вступників посилюється концентрація здобувачів вищої освіти у невеликій кількості провідних закладів вищої освіти мм. Києва, Львова та Харкова, що загострює проблеми внутрішньої міграції та концентрації населення.

Прагнення закладів вищої освіти відкривати нові напрями підготовки з метою залучення вступників призводить до надмірного аудиторного навантаження на одного наукового, науково-педагогічного та педагогічного працівника та надмірної кількості залучених наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників. Це свідчить про неефективне використання фінансових ресурсів та управління у системі вищої освіти.

Недостатній обсяг фінансування вищої освіти в Україні зумовлює відсутність ресурсів для реалізації програм корпоративної соціальної відповідальності, які важливі для підготовки майбутніх лідерів.

Відповідно до методології Європейської асоціації університетів (EUA) рівень автономії університетів визначається за чотирма компонентами: академічна, фінансова, організаційна, кадрова. Найвищий рівень автономії заклади вищої освіти України мають у кадровому компоненті (80 відсотків), що охоплює питання, пов'язані з набором, оплатою праці та кар'єрним зростанням персоналу, але наявна тарифна сітка щодо оплати праці для державних закладів суттєво обмежує кадрову автономію. Найнижчим є рівень фінансової автономії (46 відсотків) через обмеження, які відповідно до Бюджетного кодексу України статус бюджетної установи накладає на державні та комунальні заклади вищої освіти у питаннях розпорядження власними надходженнями, отримання позик, визначення напрямів витрачання коштів, у тому числі власних коштів закладу, перерозподілу коштів між статтями бюджету.

Фінансування вищої освіти має системні недоліки, тому залишається неефективним, а заклади постійно відчувають брак коштів на забезпечення функціонування та насамперед на розвиток, що вимагає здійснення невідкладних заходів щодо пошуку кардинально нових механізмів залучення ресурсів у системі вищої освіти (сталі фонди (ендавменти), співфінансування, державно-приватне партнерство тощо). Стримуючим фактором для забезпечення конкурентоспроможності вищої освіти залишаються неефективність і витратність мережі закладів вищої освіти, що посилюються наявними обмеженнями фінансової автономії закладів вищої освіти.

Ідентифікована ключова проблема 1. Недостатній рівень фінансування системи вищої освіти, неефективне управління та використання ресурсів, недостатній прояв соціальної відповідальності, незабезпечення рівноправності та автономності закладів вищої освіти повною мірою.

Ідентифіковані проблеми:

низький (порівняно із сусідніми країнами) рівень валового внутрішнього продукту та недиверсифікована система бюджетного фінансування вищої освіти і, як наслідок, відсутність мотивації для досягнень;

недотримання послідовності у реалізації державної політики та непослідовність в управлінні системою вищої освіти, невідповідність мережі закладів вищої освіти потребам держави;

розрив між системою вищої освіти та ринком праці, дисбаланс попиту і пропонування інноваційних спеціальностей, відсутність механізмів зворотного зв'язку між роботодавцями і закладами вищої освіти;

соціальна відповідальність та врахування екологічної складової, що не є ключовими цінностями для багатьох закладів вищої освіти;

незбалансованість прав і відповідальності, непослідовна автономність закладів вищої освіти, неготовність багатьох з них використовувати надані законодавством можливості;

недостатня довіра суспільства до закладів вищої освіти.

За даними компанії Knoema, валовий показник охоплення післяшкільною освітою (вступ на навчання за рівнями Міжнародної стандартної класифікації освіти 5, 6) в Україні є надзвичайно високим, зокрема у 2014 році він становив 82,3 відсотка (13 місце із 119 країн). Для порівняння у Німеччині такий показник становив 65,5 відсотка, у Франції — 64,4 відсотка, в Італії — 63,1 відсотка.

Високий рівень охоплення освітою певною мірою є наслідком дії хибних стимулів, зумовлених системою фінансування, яка заохочувала заклади вищої освіти працювати насамперед на кількість студентів, а не на якість їх освіти. Незважаючи на те, що з 2020 року запроваджено нову систему розподілу бюджетних коштів, кількість студентів все ще є основним фактором, що визначає обсяг фінансування закладів вищої освіти, тому заклади часто намагаються зарахувати якнайбільше здобувачів, не звертаючи уваги на рівень їх підготовки, вмотивованість до здобуття вищої освіти. З метою запобігання скороченню обсягу фінансування заклади вищої освіти також не відраховують студентів за неуспішність у разі, коли вони не виконують вимог освітньої програми, що не сприяє підвищенню якості надання освітніх послуг і демотивує наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників, праця яких знецінюється.

Крім того, масовість здобуття вищої освіти пов'язана з низькою привабливістю професійної (професійно-технічної) освіти, яка стереотипно сприймається населенням як менш успішна/престижна ланка освіти, що знижує кількість тих, хто здобуває професійну освіту, та збільшує частку тих, хто здобуває вищу освіту.

Зниження якості вищої освіти, зумовлене зазначеними факторами, позначається на довірі до результатів здобуття вищої освіти в закладах вищої освіти, зокрема роботодавців.

Причиною цього є, зокрема, те, що роботодавці, як і представники менеджменту, промисловості, громадських та інших неурядових організацій, професійних спільнот, засобів масової інформації, здобувачі вищої освіти (студенти, аспіранти, докторанти), молоді дослідники, потенційні здобувачі вищої освіти та їх батьки, адміністрація закладів вищої освіти, науково-педагогічні та наукові працівники закладів вищої освіти тощо (далі — заінтересовані сторони реформ), недостатньо залучені до процесів формування, проведення моніторингу та здійснення контролю за менеджментом у закладах вищої освіти, а, отже, практично не мають впливу на розвиток закладів вищої освіти.

Довіру до системи освіти підривають також прояви академічної недоброчесності. У період перенасичення інформаційними ресурсами, розвитку інформаційних технологій, доступу до значної кількості джерел інформації проблема дотримання принципів академічної доброчесності, особливо у сфері вищої освіти, набуває надзвичайного масштабу. В Україні питанню дотримання академічної доброчесності з кожним роком приділяється дедалі більше уваги.

Тривалий час однією з ключових проблем недовіри до системи вищої освіти були явища корупції під час вступу, яку вдалося розв'язати шляхом запровадження технологій зовнішнього незалежного оцінювання. На даний час ще залишаються траєкторії вступу з високими корупційними ризиками, окремі заклади вищої освіти запобігають об'єктивному оцінюванню результатів навчання, користуються сумнівними схемами із залученням закордонних філій та прогалинами в законодавстві.

Ідентифікована ключова проблема 2. Брак відкритості закладів вищої освіти, спроможності продукувати корисну інтелектуальну продукцію, принципової протидії проявам корупції та академічної недоброчесності, безумовної підтримки чесного вступу та об'єктивного оцінювання результатів навчання.

Ідентифіковані проблеми:

процедури чесного вступу періодично намагаються дискредитувати, а професійній орієнтації вступників бракує системної державної підтримки;

низький рівень довіри до інноваційної діяльності закладів вищої освіти, недостатні практика та досвід впровадження цифрових технологій;

неготовність закладів вищої освіти до проведення затребуваних бізнесом прикладних досліджень та створення інноваційних інтелектуальних продуктів для економіки;

невикористання більшістю закладами вищої освіти для свого розвитку можливості громадянського суспільства (наприклад, утворення аналітичних центрів);

недостатня розвиненість культури академічної доброчесності, толерантне ставлення частини академічної спільноти до корупції та хабарництва у вищій освіті;

поширена імітація закладами вищої освіти надання якісних освітніх послуг.

Забезпечення якості вищої освіти є одним з фундаментальних принципів Європейського простору вищої освіти. Поняття «якість вищої освіти» охоплює відповідність вищої освіти визначеній місії (меті), набору стандартів чи критеріїв, позитивні зміни у підготовці студентів або особистісному зростанні, прозорість, підзвітність, досконалість.

У XXI столітті країни Болонського процесу в Європейському просторі вищої освіти практично повністю перейшли від моделі забезпечення якості шляхом визначення необхідних ресурсів до моделі забезпечення якості на основі результатів. При цьому основна увага приділялася визначенню чітко вимірюваних критеріїв та індикаторів якості, запровадженню структурованих систем забезпечення якості, зокрема таких елементів зовнішнього забезпечення якості, як стандарти якості і досконалості та оцінювання щодо відповідності ним на основі чітких критеріїв, вимоги до змісту освіти (стандарти вищої освіти), уніфікований додаток до диплома європейського зразка, європейська кредитно-трансферна система, цільові показники ефективності, вимірювані результати навчання, рейтинги, рамки кваліфікацій, фінансування залежно від результатів, що є ефективним в умовах поєднання зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості. Тому центральною ланкою системи вищої освіти залишаються заклади вищої освіти, які відповідають за побудову системи внутрішнього забезпечення якості.

Розвиток системи внутрішнього забезпечення якості освіти є недостатнім. За даними звіту Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі — Національне агентство), більшість закладів вищої освіти вважає, що мають систему внутрішнього забезпечення якості освіти або окремі її елементи. Основними слабкими сторонами закладів вищої освіти, що впливають на якість вищої освіти на рівні закладу та її сприйняття, є недостатнє впровадження сучасних стандартизованих моделей управління закладом, низький рівень студентоцентричності, зокрема недостатній рівень реалізації можливостей для осіб з особливими потребами, недостатнє урахування інтересів та думок заінтересованих сторін під час визначення змісту та напрямів підготовки, слабкий зворотній зв'язок з результатами опитування учасників освітнього процесу та внутрішнього оцінювання навчальних планів та освітніх програм, неефективні інструменти оцінювання та стимулювання якісної викладацької діяльності, недостатнє використання зовнішніх об'єктивних та прозорих інструментів та залучення зовнішніх заінтересованих сторін для оцінювання якості результатів навчання, низька ефективність системи забезпечення академічної доброчесності, низька якість інфраструктури, зокрема лабораторій, гуртожитків та території кампусів, непідготовленість інфраструктури до навчання осіб з інвалідністю та осіб з особливими освітніми потребами (лише 7,7 відсотка закладів вищої освіти мають повністю готову інфраструктуру для навчання осіб з особливими потребами, а майже 15 відсотків закладів вищої освіти взагалі не розпочинало адаптації інфраструктури).

Ідентифікована ключова проблема 3. Низький рівень доступності вищої освіти через недотримання європейських стандартів якості, стану інфраструктури та освітнього простору, базування освітнього процесу на наукових дослідженнях, забезпечення умов для вразливих категорій здобувачів.

Ідентифіковані проблеми:

формальне застосування антидискримінаційної політики, що перешкоджає прийняттю рішень здобувачами освіти з видатними досягненнями та додатковій підтримці окремих категорій вступників;

невідповідність між запитом суспільства на відносно недорогу, але якісну вищу освіту, її ресурсним забезпеченням, недосконалість нормативно-правового регулювання;

застарілість та зношеність матеріально-технічної бази, зокрема гуртожитків, нестача або відсутність сучасного лабораторного обладнання для освітнього процесу та наукових досліджень;

несистемне сприйняття, недовіра до інституційних механізмів забезпечення якості вищої освіти;

поглиблення розриву між науковими дослідженнями та змістом освіти, який часто ґрунтується на застарілій інформації;

недостатнє використання потенціалу інтернаціоналізації у вищій освіті.

Інтернаціоналізація передбачає поширення діяльності закладів вищої освіти за кордоном, узгодження її з міжнародними процесами реформування вищої освіти і науки та інтегрування кращого міжнародного досвіду та цінностей в освітній процес, наукові дослідження і системи управління, відіграє ключову роль у підвищенні якості вищої освіти.

В умовах розвитку процесів глобалізації конкуренція на світовому ринку освітніх послуг загострилася, закладам вищої освіти доводиться дедалі важче залучати кожного іноземного вступника. Незважаючи на військові дії на сході України, кількість іноземних студентів з 2011 року зросла на 43 відсотки і становила в 2020 році 76,5 тис. осіб. Разом з тим цей показник не відповідає потенціалу системи вищої освіти. Підвищення рівня привабливості закладів вищої освіти для іноземців, визнання здобутих в Україні кваліфікацій за кордоном потребує насамперед подальшого розвитку інструментів визнання і гармонізації кваліфікацій, підвищення якості освітніх програм та наукової діяльності, більш активного просування закладів вищої освіти на міжнародному ринку освітніх послуг та інвестицій у розвиток інфраструктури закладів. Пріоритетами державної політики щодо залучення іноземців на навчання до закладів вищої освіти повинні бути збільшення обсягу освітніх послуг, що їм надаються, підтримка гуманітарних та етнічних цінностей, інтеграція іноземців — постійних мешканців країни в суспільство, збільшення можливостей для навчання і професійного розвитку громадян України за кордоном на умовах еквівалентного обміну з іншими державами.

Запровадження єдиного вступного іспиту до магістратури висвітлило серйозні недоліки у вивченні іноземної мови, насамперед англійської. Без просування в цьому нагальному питанні можливий лише обмежений прогрес у розвитку міжнародної мобільності, спільних освітніх програм та досліджень з іноземними університетами, залучення кращого іноземного досвіду та іноземних інвестицій. Без знання іноземних мов здобувачі освіти не зможуть набути достатніх мультикультурних компетентностей та навичок комунікації в міжнародному контексті.

На сьогодні проблемами, що стримують подальший процес інтернаціоналізації, є недостатній рівень володіння іноземними мовами всіх учасників освітнього процесу, низька якість освітніх програм, що робить їх непривабливими для іноземців, обмеження фінансових можливостей і кадрової автономії закладів вищої освіти, що не дає змоги запрошувати іноземних викладачів, та застаріла матеріально-технічна база, насамперед гуртожитків.

Ідентифікована ключова проблема 4. Євроінтеграційні прагнення, які не завжди підкріплюються готовністю до гармонізації структур, наукової кооперації та запозичення кращої практики, створення умов для іноземців та підготовки українських студентів до відкритого світу.

Ідентифіковані проблеми:

обмежена впізнаваність українських освітніх кваліфікацій та застосування складних процедур визнання документів про вищу освіту за кордоном;

недостатнє залучення кращого іноземного досвіду, його носіїв, відсутність механізму залучення іноземних інвестицій у розвиток закладів вищої освіти;

недостатній потенціал закладів вищої освіти для залучення та якісної підготовки іноземних студентів і недостатній рівень забезпечення сприятливих і безпечних умов для їх навчання;

значна частина здобувачів вищої освіти не набуває достатніх знань про розмаїття культур, навичок робочої комунікації в міжнародному контексті;

недостатнє використання закладами вищої освіти можливостей міжнародної мобільності, спільних освітніх програм, досліджень з іноземними університетами;

недостатня привабливість вищої освіти.

Заклади вищої освіти залишаються недостатньо привабливими як для потенційних здобувачів вищої освіти, так і для власних працівників та інших заінтересованих сторін реформ.

Так, потенційні здобувачі вищої освіти не впевнені, що їх освітні потреби будуть задоволені, а здобута освіта дасть змогу працевлаштуватися за здобутою спеціальністю, адже реалізація на практиці студентоцентрованого підходу часто є непослідовною. Це стосується як можливостей здобувачів освіти будувати власну індивідуальну траєкторію здобуття освіти (у тому числі можливість обирати вибіркові дисципліни), так і побудови партнерських відносин між викладачем та здобувачем на відміну від непродуктивної вертикалі «викладач — студент», яка існує на даний час у більшості закладів вищої освіти. Протягом тривалого часу декларуються цінності студентоцентризму та завершується процес розроблення нових державних стандартів вищої освіти (затверджено близько 200 стандартів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти), заснованих на компетентісному підході, який передбачає замість обов'язкових освітніх компонентів набір результатів навчання, що значно розширює академічну автономію закладів вищої освіти.

Внаслідок перевантаження програм закладів вищої освіти навчальними дисциплінами, які не забезпечують повною мірою формування передбачених стандартами результатів навчання і компетентностей, надмірного обсягу теоретичної підготовки та недостатнього практичного навчання у здобувачів освіти спостерігається зниження мотивації до повного її зникнення до навчання та майбутньої роботи за фахом. Відсутність новітніх, цікавих методів організації освітнього процесу стає причиною емоційної втоми здобувачів.

Надання послуг у сфері здобуття вищої освіти для дорослих потребує подальшого законодавчого врегулювання, зокрема щодо джерел фінансування. Підвищення привабливості закладів вищої освіти для дорослих повинно стати невід'ємною частиною їх діяльності.

Втрачається заінтересованість у закладах вищої освіти як роботодавцях, оскільки низький рівень фінансування вищої освіти позначається на матеріальному становищі наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників. Заробітна плата науково-педагогічного персоналу у закладах вищої освіти в Україні є набагато нижчою, ніж у провідних країнах світу. У 2017/18 навчальному році річна заробітна плата професорів в Україні становила 5,7 тис. доларів США, у Великій Британії — 116,7 тис. доларів США, у Німеччині — 99,5 тис. доларів США; викладачів (лекторів) в Україні — 4,7 тис. доларів США, у Великій Британії — 54,2 тис. доларів США, у Німеччині — 58,8 тис. доларів США.

Низька затребуваність державою педагогічної і наукової праці, її низький рівень оплати призвели до зниження престижності цього виду зайнятості. Єдина тарифна сітка не забезпечує достатніх можливостей для винагороди працівників закладів вищої освіти відповідно до їх досягнень та внеску в розвиток закладів. Залежність штатного розпису закладів вищої освіти від кількості студентів протягом останніх років створює постійний ризик звільнення висококваліфікованих фахівців і науковців і сприяє їх еміграції або переходу до інших сфер діяльності. Демотивація наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників стає суттєвою перешкодою для підвищення якості вищої освіти в Україні.

Ідентифікована ключова проблема 5. Поширена імітація студентоцентризму, неконкурентні заробітна плата та умови праці працівників, брак управлінської підготовки у керівного складу закладів вищої освіти, неусвідомлення місії лідерства у формуванні людського капіталу та згуртуванні суспільства, в освіті дорослих, що призводить до зниження привабливості закладів вищої освіти.

Ідентифіковані проблеми:

традиційна уніфікація в освітньому процесі стримує індивідуалізацію освітніх траєкторій, пошук власної моделі самореалізації здобувачів вищої освіти;

низький рівень управлінської спроможності керівного складу та культури врядування у сфері вищої освіти, формалізм і негнучкість у підходах до організації освітньої, науково-технічної та інноваційної діяльності;

недостатня увага держави та закладів вищої освіти до освіти дорослих, поширене в суспільстві формальне ставлення до безперервного навчання;

зосередження закладів вищої освіти виключно на освітній та науковій діяльності, що не сприяє створенню умов для всебічного розвитку особистості та реалізації її талантів;

зниження престижу викладацької діяльності, зокрема через неконкурентоспроможні умови та оплату праці та високий рівень бюрократизації професійної діяльності.

Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем

Аналіз поточного стану

Інституційне середовище системи вищої освіти визначається Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», значний вплив на правовідносини у сфері вищої освіти та її розвиток мають Цивільний, Господарський, Податковий, Бюджетний кодекси України та Кодекс законів про працю України.

Відповідно до зобов'язань, взятих Україною в рамках Угоди про асоціацію, реформування системи вищої освіти повинно узгоджуватися з такими ключовими документами Європейського Союзу та Болонського процесу, як рішеннями конференцій міністрів, відповідальних за вищу освіту, країн Європейського простору вищої освіти (зокрема, Римським міністерським комюніке від 19 листопада 2020 р.), Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя (2017 рік), Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2018 рік), стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015 рік). Динамічні зміни у сфері вищої освіти сприяють розбудові Європейського освітнього простору, зокрема Цифрова стратегія Європейської Комісії (European Commission Digital Strategy), Європейська програма розвитку навичок, формування Європейського дослідницького простору.

З ухваленням нової редакції Закону України «Про вищу освіту» (2014 рік) Україна запровадила базові принципи Європейського простору вищої освіти для модернізації системи вищої освіти. Завершено перехід до трирівневої системи вищої освіти (бакалавр (молодший бакалавр як короткий цикл), магістр, доктор філософії/доктор мистецтва). При цьому з 2017 року припинено набір вступників на освітні програми за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста, а у зв'язку з виокремленням рівня фахової передвищої освіти з 2020 року також і за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, розпочато реалізацію освітніх програм підготовки фахових молодших бакалаврів на рівні фахової передвищої освіти. Новий підхід до підготовки докторів філософії/докторів мистецтва здійснюється за структурованими освітньо-науковими/освітньо-творчими програмами, які передбачають освітню компоненту, що стала передумовою для створення докторських шкіл, які наближують Україну до Європейського простору вищої освіти.

Нова система забезпечення якості вищої освіти базується на стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. В основу акредитації освітніх програм покладено оцінювання їх якісних освітніх характеристик та розвитку в контексті внутрішнього забезпечення якості освіти в закладі вищої освіти. Утворене Національне агентство має ознаки інституції професійного саморегулювання, діє як колегіальний орган, у складі якого забезпечене представництво державних, комунальних і приватних закладів вищої освіти, Національної та національних галузевих академій наук, роботодавців і студентства. Вимога законодавства щодо набору іноземних студентів лише на акредитовані освітні програми є запорукою їх якісної підготовки та важливим заходом для забезпечення довіри до української вищої освіти в світі.

Основний зміст вищої освіти визначається стандартами вищої освіти нового покоління, які базуються на компетентнісному підході. На законодавчому рівні визначено професії, для яких запроваджене додаткове регулювання, що дає змогу посилити увагу до якості підготовки фахівців за відповідними спеціальностями. Водночас здійснюється дерегулювання підготовки за всіма іншими спеціальностями, зокрема шляхом послаблення вимог до ліцензіатів і спрощення процедури ліцензування в цілому.

Важливими кроками до модернізації структури вищої освіти України та її інтегрування до світового освітнього і наукового простору стало затвердження в 2015 році нового переліку галузей знань і спеціальностей та його гармонізація в 2021 році з Міжнародною стандартною класифікацією освіти. Гармонізація в 2020 році Національної рамки кваліфікацій з Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя сприяла створенню умов для визнання національних освітніх кваліфікацій у міжнародному середовищі.

Упровадження зовнішнього незалежного оцінювання в 2008 році дало змогу викорінити корупцію під час вступу до закладів вищої освіти. Завдяки започаткуванню в 2015—2016 роках переходу до адресного розміщення бюджетних місць залежно від рейтингу вступників у рамках широкого (національного) конкурсу суттєво збільшилася питома вага вступників, які вступають до обраного університету. Разом з єдиним фаховим вступним випробуванням та єдиним вступним іспитом з іноземної мови до магістратури, формульним розподілом місць державного замовлення діюча система вступу в основному забезпечує високі стандарти рівного та справедливого вступу до закладів вищої освіти на конкурсних засадах.

Експериментальне впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти є складовою частиною політики забезпечення якості вищої освіти шляхом розвитку співпраці закладів вищої освіти з роботодавцями, що передбачає залучення представників ринку праці до формування освітніх програм і стандартів вищої освіти, діяльності наглядових рад, створення сталих фондів (ендавментів) закладів вищої освіти.

Зберігається особливий порядок формування державного замовлення та його розміщення у вищих військових навчальних закладах та закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання з метою підготовки фахівців для забезпечення національної безпеки і оборони, захисту державного кордону, задоволення потреб Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, СБУ, правоохоронних органів та служби цивільного захисту.

З 2020 року вперше запроваджено правила такого розподілу коштів державного бюджету на підготовку здобувачів вищої освіти, які передбачають залежність обсягу фінансування закладів вищої освіти від результатів їх діяльності відповідно до визначених показників. Метою таких змін є мотивація закладів вищої освіти до збільшення обсягів досліджень і зайняття позиції ТОП-1000 у визнаних міжнародних рейтингах. Перелік показників і відповідні коефіцієнти і індекси, що застосовуються для оцінювання освітньої, наукової та міжнародної діяльності закладів вищої освіти, поступово удосконалюються шляхом практичного впровадження нового підходу.

Поряд із зміною принципів розподілу державного фінансування важливим інструментом забезпечення справедливої конкуренції суб'єктів освітньої діяльності на ринку освітніх послуг стало запровадження на законодавчому рівні такого показника індикативної собівартості, як економічно обґрунтований розмір плати за навчання.

Одним з ключових принципів Європейського простору вищої освіти є автономія закладів вищої освіти, що передбачає скорочення регуляторних функцій держави та забезпечення самоорганізації і саморегулювання академічної спільноти. Відповідно до критеріїв Європейської асоціації університетів щодо академічної, організаційної, кадрової та фінансової автономії закладів вищої освіти інституційна автономія українських закладів (насамперед її академічна складова) загалом розширилася, але подальший розвиток гальмують суттєві обмеження фінансової автономії, що залишаються.

Розширення автономії супроводжується посиленням відповідальності керівників закладів вищої освіти за результати роботи. Запроваджено встановлення цільових показників діяльності закладів вищої освіти, досягнення яких повинні забезпечити їх керівники, що є важливим підґрунтям для оцінювання ефективності управлінської діяльності засновником, учасниками освітнього процесу, місцевою громадою та суспільством.

Більшого впливу на життя учасників освітнього процесу набули органи студентського самоврядування, які в багатьох закладах вищої освіти стали реальними представниками інтересів здобувачів освіти та учасниками процесів забезпечення якості вищої освіти.

У цілому система вищої освіти України продемонструвала великий адаптивний потенціал під час вимушеного переходу на дистанційні інноваційні технології навчання в період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Разом з тим обмежені можливості IT-інфраструктури багатьох закладів ви-

ДОКУМЕНТИ

щої освіти та незадовільний рівень цифрової компетентності наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників не дали змоги забезпечити освітній процес в умовах дистанційного навчання на достатньому рівні.

Тенденції розвитку вищої освіти в Україні

Сучасні цивілізаційні процеси характеризуються своєю складністю, масштабністю, багатовекторністю та динамічністю, створюють нові виклики для системи підготовки людини до життя. Процес глобалізації посилив конкуренцію системи вищої освіти, зокрема через виникнення нових провайдерів освітніх послуг, збільшення можливостей для трудової та академічної мобільності, поширення транскордонної освіти. Це вимагає від закладів вищої освіти спрямування зусиль на залучення кращих студентів і наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників та спонукає органи державної влади до перегляду національних стратегій розвитку з метою запобігання відставанню в секторі вищої освіти. У таких умовах для збереження і примноження потенціалу системи вищої освіти, її спроможності формувати якісний людський капітал і забезпечувати інноваційні процеси у суспільстві необхідно визначити стратегічні пріоритети на найближче десятиліття з урахуванням ключових геополітичних і технологічних факторів, наслідків гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та завдань сталого розвитку країни.

Тенденції

Тенденціями розвитку вищої освіти, що визначають майбутнє вищої освіти і міжнародної студентської мобільності до 2030 року, є:

старіння населення, що призводить до пошуку нових можливостей для освіти і зайнятості;

підвищення рівня автоматизації виробництва;

невідповідність компетентностей, яких повинні набути здобувачі вищої освіти, як розрив між вимогами роботодавців та пропозиціями закладів вищої освіти та наукових установ;

стрімка урбанізація, переміщення населення в міста у пошуку роботи і кар'єрних можливостей;

суворіша імміграційна політика, яка передбачає більше бар'єрів для мобільності до країн з високим рівнем доходів;

економічні зміни, зокрема стрімке зростання ринків, що виникають, яке спричиняє ріст попиту на розширення доступу до освіти, включаючи навчання за кордоном;

дисбаланс спроможності економік, що проявляється як протиставлення попиту молоді в країнах, що розвиваються, на вищу освіту і великого обсягу освітньої пропозиції в розвинених економіках, що створює можливості для транснаціональної освіти;

скорочення обсягу фінансування вищої освіти із зведених бюджетів.

Зазначені тенденції суттєво вплинуть на систему вищої освіти в глобальному масштабі: кількість здобувачів вищої освіти до 2030 року зросте на 56 відсотків порівняно з 2015 роком і становитиме 332 млн. осіб; якісно зміниться попит, що призведе до розвитку освіти впродовж життя, впровадження онлайн/змішаного навчання, подрібнення освітніх програм, орієнтації на результати, необхідні для кар'єри, спеціалізації/об'єднання освітніх інституцій. Прогнозується збільшення кількості іноземних студентів до 6,9 млн. осіб у 2030 році, що на 51 відсоток більше порівняно з 2015 роком, збільшення кількості освітніх програм з англійською мовою викладання тощо. Отже, заклади вищої освіти будуть змушені пропонувати більш актуальні, доступні та гнучкі освітні програми.

Гостра респіраторна хвороба COVID-19, спричинена коронавірусом SARS-CoV-2, зумовила значні зміни в сферах освіти і науки завдяки безпрецедентному поширенню інформаційних технологій та різкому зростанню обсягів інформації, що передаються через глобальні комунікаційні системи. Зокрема, доступ до Інтернету, який до цього сприймався здебільшого як джерело ресурсів для навчання, відкрив нові можливості для використання його як інструменту навчання, а не тільки як електронної бібліотеки. Використання дистанційних інноваційних технологій дало змогу також надати нового значення поняттю «залучення здобувача освіти до освітнього процесу», що раніше визначалося здебільшого його фізичною присутністю на заняттях.

Гостра респіраторна хвороба COVID-19, спричинена коронавірусом SARS-CoV-2, призвела до значних економічних наслідків та критичного впливу на освіту в глобальному масштабі. У зв'язку з тим, що заклади освіти були закриті у більше ніж 190 країнах, внаслідок чого порушився процес здобуття освіти для більше ніж 1 млрд. здобувачів освіти, ЮНЕСКО під час надзвичайної сесії Глобальної зустрічі з питань освіти (2020 рік) наголосила на нових зобов'язаннях щодо досягнення Четвертої цілі сталого розвитку «Якісна освіта», підкреслюючи необхідність інвестування в інклюзивне і справедливе навчання впродовж життя, посилення глобального співробітництва в галузі освіти, забезпечення всеохоплюючого відновлення. Вища освіта відіграє значну роль у реалізації цих амбітних цілей, адже роль університетів у формуванні освітньої політики та практики є ключовою для розв'язання проблем, пов'язаних з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2.

Цифровізація

У 2020 році Європейська Комісія затвердила План дій з цифрової освіти на 2021—2027 роки, який враховує виклики, що зумовлені гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, і передбачає такі два пріоритетних напрями, як прискорення розвитку ефективних цифрових освітніх екосистем, що потребує наявності розвинутої інфраструктури, зв'язку і цифрового обладнання, ефективного планування та розвитку цифрового потенціалу, включаючи сучасні організаційні можливості, підготовлених наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників, які володіють цифровими компетентностями, високоякісного освітнього наповнення, інструментів і безпечних платформ, що відповідають стандартам приватності та етики та є зручними для користувачів, застосування допоміжних технологій для осіб з інвалідністю; розвиток цифрових умінь і компетентностей для цифрової трансформації, зокрема базових цифрових умінь і компетентностей, починаючи з дошкільного віку, поглиблених цифрових навичок, підготовка більшої кількості фахівців у цій сфері, зокрема з урахуванням гендерного балансу.

Європейський простір вищої освіти

У Комюніке, ухваленому Конференцією міністрів вищої освіти Європейського простору вищої освіти 19 листопада 2020 р. у м. Римі, визначено бачення та завдання розвитку Європейського простору вищої освіти на період до 2030 року як інклюзивного, інноваційного та взаємопов'язаного простору на підтримку стійкої, згуртованої та мирної Європи.

Інклюзивність планується забезпечити через доступ до вищої освіти для різних соціально вразливих груп, біженців і мігрантів, сиріт, осіб з інвалідністю, етнічних і релігійних меншин тощо. У цьому контексті підвищується актуальність визнання результатів попереднього навчання, створення прозорих механізмів визнання кваліфікацій, насамперед біженців і внутрішньо переміщених осіб, запровадження мікрокваліфікацій (microcredentials) та освітніх мікромодулів.

Інноваційність повинна бути реалізована шляхом застосування нових та удосконалених методів і практик (включаючи цифрові технології) для викладання, навчання та оцінювання, що повинні здійснюватися у тісному зв'язку із дослідженнями. Заклади освіти повинні диверсифікувати освітні пропозиції та оновлювати зміст освіти з метою задоволення зростаючих потреб у розвитку інноваційного та критичного мислення, підприємницьких та лідерських навичок, розвивати гнучкі освітні траєкторії на основі студентоцентрованого підходу.

Взаємопов'язаність планується забезпечити шляхом сприяння міжнародній співпраці та реформам, обміну знаннями, академічній мобільності студентів і персоналу, набуттю учасниками освітнього процесу міжнаціональних та міжкультурних компетентностей. Не менш як 20 відсотків випускників в Європейському просторі вищої освіти повинні пройти навчання за кордоном. Цифрові технології допоможуть здійснювати безпечний, ефективний та прозорий обмін даними (з урахуванням захисту приватності) і застосовуватимуться у сфері визнання кваліфікацій, забезпечення якості та мобільності з урахуванням досвіду реалізації, зокрема, ініціативи European Student Card.

Компетентності та професії майбутнього

Швидкі зміни, що відбуваються у суспільстві, технологіях, вимагають від фахівців як професійних, так і загальних компетентностей, зокрема здатності навчатися, критично та системно мислити, програмувати, працювати в умовах невизначеності, креативності, міжгалузевої комунікації, мультикультурності та володіння кількома, у тому числі англійською, мовами. Світовими трендами майбутнього є міждисциплінарність (мультидисциплінарність) освітніх і дослідницьких програм, свобода вибору і формування індивідуальної освітньої траєкторії.

Тенденція до неоіндустріалізації, впровадження концепції Індустрії 4.0, роботизація, розвиток IT-технологій, екологічні проблеми у найближчі десять років змінять перелік найбільш затребуваних професій. За оцінками експертів, затребуваними будуть фахівці, здатні проектувати, впроваджувати нові технології з урахуванням нових викликів, а також професії, пов'язані з IT-технологіями і даними, з екологізацією виробництва та життя. Професії, пов'язані із збереженням здоров'я, освітою, творчістю, наданням індивідуальних послуг, залишаться актуальними, оскільки не зможуть бути заміщені автоматизованими системами навіть з використанням штучного інтелекту.

На основі проведеного аналізу динаміки розвитку вищої освіти в Україні з урахуванням думки експертів робочих підгруп з розроблення цієї Стратегії та з огляду на глобальні тенденції розвитку вищої освіти визначено сильні та слабкі сторони системи вищої освіти, можливості її подальшого розвитку та загрози зовнішнього середовища, які можуть вплинути на нього, а також розроблено сценарії розвитку вищої освіти в Україні (песимістичний, реалістичний, оптимістичний).

Стратегічні цілі та показники їх досягнення, очікувані результати

Метою (місією) вищої освіти в Україні є інтелектуальний, культурний і професійний розвиток особистості, формування якісного людського капіталу та згуртування суспільства для утвердження України як рівноправного члена європейської спільноти, розбудова ефективної інноваційної конкурентоспроможної економіки та забезпечення високих стандартів якості життя.

Бачення вищої освіти України — конкурентоспроможна та соціально відповідальна вища освіта України, яка має високу довіру у суспільстві; формує фаховий та науково-освітній потенціал країни шляхом реалізації якісних освітніх програм, досліджень і соціальних проектів; інтегрована у європейський освітній та дослідницький простори; демонструє динамічний розвиток інституцій та академічних спільнот на принципах академічної свободи, університетської автономії, доброчесності та інклюзивності.

Результати проведеного аналізу проблем і переваг системи вищої освіти України разом з узагальненням напрямів розвитку вищої освіти у світі, пріоритетів Європейського простору вищої освіти дали змогу розглядати вищу освіту як ключовий механізм формування високоосвічених відповідальних людей. Вища освіта є фактором не лише економічної, але і політичної, соціальної, когнітивно-емоційної безпеки людини. Відмова від суто утилітарного ставлення до вищої освіти повинна призвести до нових підходів щодо освіченості населення України. Розвиток інформаційного суспільства та високотехнологічної економіки потребує масової вищої освіти, вимагає від кожної сучасної людини високого рівня освіченості та здатності до критичного мислення. Вища освіта стає необхідним стратегічним елементом безпеки суспільства. Стратегічним пріоритетом держави повинно бути максимально можливе без компромісів щодо якості охоплення населення країни вищою освітою, стимулювання здобуття другої та наступної вищої освіти в межах безперервної освіти дорослих.

Пріоритетами розвитку вищої освіти в Україні, які визначають концептуальну модель вищої освіти, є:

автономія та інституційна спроможність закладів вищої освіти;

прозорість і відкритість управління;

колегіальність і залученість учасників освітнього процесу до процесів реформування системи вищої освіти;

відповідальність;

прагматичність у виборі моделей розвитку;

партнерство;

несприйняття корупції;

академічна доброчесність;

академічна свобода;

професіоналізм;

тісний зв'язок освіти з наукою, економікою;

орієнтація на найвищі наукові досягнення;

орієнтація на досягнення найвищої якості освіти;

орієнтація на поточні та перспективні пріоритети суспільства і національної економіки;

збереження кращих надбань вітчизняної освіти;

збереження інтелектуального людського потенціалу в регіонах;

доступність і рівність, неупередженість;

орієнтація на всебічний розвиток особистості протягом життя;

інклюзивність;

зовнішня відкритість на паритетних засадах;

адаптивність;

різноманітність;

самоорганізація;

стійкість.

Стратегічні та операційні цілі і завдання спрямовані на досягнення мети вищої освіти, розв'язання проблем, протистояння ризикам і викликам на основі найбільш повного використання можливостей і створення підґрунтя для подальшого розвитку вищої освіти країни з урахуванням інтересів заінтересованих сторін реформ та ідентифікації основних очікуваних результатів реалізації цієї Стратегії.

Стратегічна ціль 1. Ефективність управління в системі вищої освіти, що є соціально відповідальною.

Операційні цілі:

забезпечення цілеспрямованого бюджетного фінансування, що дає змогу здобути якісну вищу освіту на конкурсній основі;

підвищення ефективності системи вищої освіти та виконання державою своїх зобов'язань;

підготовка затребуваних фахівців для задоволення потреб економіки у кваліфікованих фахівцях;

сприяння соціальній відповідальності закладів вищої освіти з метою розв'язання соціальних та екологічних проблем;

автономія закладів вищої освіти (забезпечення рівних прав та широкої інституційної автономії, зокрема фінансової).

Очікувані результати:

створення ефективної системи управління шляхом поєднання автономії закладів вищої освіти та відповідальної державної освітньої політики;

забезпечення бюджетного та позабюджетного фінансування для формування затребуваних компетентностей;

забезпечення корпоративної соціальної відповідальності закладів освіти відповідно до європейських зразків.

Показники досягнення цілей:

рівень автономізації університетів (за критеріями Європейської асоціації університетів) у 2032 році — академічної — не менше 70 відсотків; організаційної — не менше 80 відсотків; кадрової — не менше 87 відсотків; фінансової — не менше 70 відсотків;

фінансування закладів вищої освіти за рахунок державного бюджету в перерахунку на одного студента на навчальний рік у 2032 році — 130 тис. гривень;

доступність закладів вищої освіти для маломобільних груп населення у 2032 році — збільшення щороку на 3 відсотки порівняно з 2022 роком закладів, доступних для маломобільних груп (середній показник за закладами вищої освіти та здобувачами освіти).

Стратегічна ціль 2. Довіра громадян, держави та бізнесу до освітньої, наукової, інноваційної діяльності закладів вищої освіти.

Операційні цілі:

забезпечення чесного та прозорого вступу до закладів вищої освіти, надання вступникам можливості обирати навчання усвідомлено та поінформовано;

створення умов для розвитку інновацій, ефективне впровадження нових знань і технологій за участю закладів вищої освіти;

довіра бізнесу до результатів дослідницьких та консалтингових робіт закладів вищої освіти;

залучення представників громадянського суспільства до формування освітньої політики та управління закладами вищої освіти;

нетерпимість учасників освітнього процесу до корупції, дискримінації за різними ознаками та академічної недоброчесності.

Очікувані результати:

створення закладами вищої освіти інтелектуальної та інноваційної продукції та послуг, які впроваджуються та надаються у реальному секторі економіки;

розвиток вищої освіти як провайдера цінностей вільного, демократичного суспільства;

забезпечення чесного вступу, об'єктивного оцінювання знань, а також нетерпимість до корупції, дискримінації та академічної недоброчесності.

Показники досягнення цілей:

обсяг надходжень до спеціального фонду за результатами наукових і науково-технічних робіт за господарськими договорами та за результатами надання наукових послуг на одного науково-педагогічного працівника за основним місцем роботи у 2032 році — 15 тис. гривень (у постійних цінах 2021 року);

відсоток громадян вікової групи 18—65 років за результатами опитувань, які повністю або переважно позитивно оцінюють якість вищої освіти в Україні, у 2032 році — збільшення на кожному етапі реалізації Стратегії на 3 відсотки порівняно з першим дослідженням;

питома вага різних категорій учасників освітнього процесу, які не спостерігали проявів корупції, дискримінації та академічної недоброчесності, у 2032 році — збільшення на кожному етапі реалізації Стратегії на 3 відсотки порівняно з першим дослідженням.

Стратегічна ціль 3. Забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності, конкурентоспроможної вищої освіти, яка є доступною для різних верств населення.

Операційні цілі:

надання вступникам з видатними досягненнями широкого вибору місць навчання, а вразливим незахищеним групам населення, мешканцям тимчасово окупованих територій — особливої підтримки в доступі до вищої освіти;

забезпечення державного регулювання освітньої діяльності (ліцензування, стандарти, пріоритети підготовки тощо), що є добросовісним, системним, прозорим, раціональним та випереджальним;

модернізація інфраструктури, освітнього простору та навчально-наукового обладнання, зокрема з урахуванням вимог інклюзивності;

постійне підвищення якості освіти відповідно до стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти;

врахування наукових досліджень та інновацій під час визначення змісту та розвитку освітніх програм.

Очікувані результати:

підвищення якості вищої освіти, що відкриває широкі перспективи професійного майбутнього в Україні та за кордоном;

врахування в освітньому процесі передових наукових досліджень, створення для здобувачів освіти сучасного освітнього простору та забезпечення сучасним лабораторним обладнанням;

реалізація державної освітньої політики, спрямованої на підтримку якісної освіти, доступної для різних верств населення, та підтримку вразливих груп населення.

Показники досягнення цілей:

питома вага випускників закладів вищої освіти, які через два роки після завершення навчання сплачують податки в Україні як підприємці або наймані працівники (крім осіб, які продовжують навчання, проходять службу в силових структурах або перебувають в соціальній відпустці), у 2032 році — збільшення на кожному етапі реалізації Стратегії на 2 відсотки порівняно з першим дослідженням;

кількість нових та переоснащених дослідницьких та навчальних лабораторій у 2032 році — 500 лабораторій;

рівень задоволеності студентів, випускників та заінтересованих сторін реформ якістю вищої освіти у 2032 році — збільшення на кожному етапі реалізації Стратегії на 2 відсотки порівняно з першим дослідженням.

Стратегічна ціль 4. Інтернаціоналізація вищої освіти України.

Операційні цілі:

забезпечення порівнюваності та визнання українських освітніх кваліфікацій в Європі та світі;

впровадження кращого іноземного освітнього досвіду в Україні;

динамічне зростання кількості іноземних студентів в Україні;

адаптація випускників закладів вищої освіти до життя та роботи в мультикультурному середовищі;

збільшення кількості проектів міжнародної освітньо-наукової співпраці, інтеграція наукових та науково-педагогічних працівників до світового наукового простору.

Очікувані результати:

забезпечення відкритості системи вищої освіти України та впровадження кращого світового досвіду;

формування закладами вищої освіти навичок життя та роботи в мультикультурному середовищі, що приваблюють іноземних студентів якістю освіти та умовами навчання;

проведення українськими вченими разом з іноземними колегами досліджень найвищого наукового ґатунку.

Показники досягнення цілей:

середня кількість країн Європейського простору вищої освіти, які мають більш високі показники реалізації принципів Болонського процесу (за індикаторами (Scorecard indicators) Звітів про імплементацію Болонського процесу), у 2030 році — 15;

кількість іноземців та осіб без громадянства серед студентів, які здобувають вищу освіту в Україні, у 2032 році — 120 тис. осіб;

питома вага штатних науково-педагогічних та наукових працівників, які мають не менше п'яти наукових публікацій у фахових наукових виданнях категорії «А», у 2032 році — 25 відсотків.

Стратегічна ціль 5. Привабливість закладів вищої освіти для навчання та академічної кар'єри.

Операційні цілі:

реалізація принципів студентоцентрованого навчання, що є основою для організації освітнього процесу разом з використанням інноваційних технологій та різних форм здобуття освіти;

забезпечення професійності, авторитетності та доброчесності лідерів вищої освіти, співпраці з іншими лідерами та їх навчання;

створення умов для безперервного навчання (освіта дорослих), що є важливим фактором особистого та професійного зростання;

формування закладами вищої освіти людського капіталу, створення (надання) ними інтелектуальних та інноваційних продуктів (послуг) та просування етичних принципів;

підвищення соціального статусу професора в суспільстві та перспектив професійного розвитку працівників закладів вищої освіти.

Очікувані результати:

забезпечення студентоцентрованого навчання, що дає змогу сформувати власні набори компетентностей здобувачам вищої освіти, освіти дорослих, що є усвідомленою необхідністю розвитку;

створення умов для праці, можливостей особистісного та професійного розвитку, включення до суспільних процесів, що забезпечують високу привабливість академічної кар'єри;

забезпечення керівниками закладів вищої освіти зразкового управління їх закладами та досягнення задекларованих цілей.

Показники досягнення цілей:

відсоток випускників закладів вищої освіти, які скористалися перехресним вступом, навчалися на спільних, подвійних, міждисциплінарних програмах або за дуальною формою здобуття вищої освіти (збільшення щороку до 2027 року на 1,5 відсотка та починаючи з 2028 року на 2 відсотки порівняно з першим дослідженням;

середня заробітна плата в освіті у 2032 році — 21 500 гривень у постійних цінах 2021 року;

кількість закладів вищої освіти, порядковий номер яких в одному з міжнародних рейтингів (QS World University Rankings, The Times Higher Education World University Rankings або Academic Ranking of World Universities — World Top 500 Universities не перевищує 1000 (без поділу на факультети, спеціальності тощо), у 2032 році — 12.

Основним очікуваним результатом реалізації цієї Стратегії є створення сучасної ефективної системи вищої освіти, яка задовольняє потреби громадян, економіки та суспільства, має гідну репутацію та є конкурентоспроможною на внутрішньому та світовому ринку освітніх послуг.

Завдання, спрямовані на досягнення поставлених цілей, механізми та етапи реалізації Стратегії

Досягнення стратегічних та операційних цілей цієї Стратегії для розв'язання ідентифікованих ключових проблем здійснюється шляхом виконання відповідних завдань.

Для досягнення стратегічної цілі 1 та відповідних операційних цілей передбачено виконання таких завдань:

збільшення бюджетного фінансування та вдосконалення формули розподілу за результатами діяльності, включаючи приватні заклади вищої освіти;

впровадження бюджетного співфінансування вищої освіти;

розширення бюджетного кредитування здобуття вищої освіти та освіти дорослих;

модернізація мережі, укрупнення закладів вищої освіти, підтримка дослідницьких університетів;

наділення наглядових рад функціями з нагляду за економічною діяльністю, антикризовий менеджмент та розроблення планів управління змінами;

розвиток освітньої статистики та інформаційних систем для формування і реалізації освітньої політики;

формування системи моніторингу попиту і пропонування фахівців з вищою освітою на ринку праці;

формування пріоритетів підготовки фахівців з вищою освітою, зокрема IT-спеціальностей, на основі моніторингу ринку праці;

забезпечення першого робочого місця випускників, які здобули вищу освіту за рахунок бюджетних коштів;

створення інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та забезпечення розумного пристосування;

ефективне та раціональне природокористування;

посилення спроможності закладів вищої освіти в розвитку їх соціальної сфери;

забезпечення фінансової автономії та майнових прав неприбуткових закладів вищої освіти;

запровадження сталих фондів (ендавментів);

посилення академічної, організаційної та кадрової автономії закладів вищої освіти, зокрема з урахуванням досягнень, прозорості та результатів моніторингу.

Для досягнення стратегічної цілі 2 та відповідних операційних цілей передбачено виконання таких завдань:

розширення сфери застосування зовнішнього незалежного оцінювання, адресного розміщення та проведення конкурсу;

адаптація зовнішнього незалежного оцінювання для особливих категорій вступників;

запровадження системи професійної діагностики під час вступу та навчання, уникнення гендерних стереотипів;

розвиток інноваційної інфраструктури на базі закладів вищої освіти, сприяння їх інтеграції до регіональних інноваційних екосистем та кластерів Індустрії 4.0 з урахуванням SMART-спеціалізації регіонів;

підготовка та реалізація проекту «Президентський університет»;

цифрова трансформація процесів управління, регулювання та моніторингу в закладах вищої освіти та ефективне використання цифрових (дистанційних) технологій в освітньому процесі;

сприяння проведенню закладами вищої освіти, зокрема, досліджень та консалтингу для бізнесу;

створення умов для розвитку державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти;

визначення режиму оподаткування діяльності неприбуткових закладів вищої освіти в галузі наукових досліджень та розробок;

формування у здобувачів вищої освіти поваги до прав людини, правових норм і суспільного договору;

сприяння розвитку асоціацій випускників закладів вищої освіти як особливого виду громадських об'єднань;

сприяння волонтерству, реалізації соціальних проектів, студентському самоврядуванню;

реагування на факти корупції, дискримінації та академічної недоброчесності;

розроблення стандартизованих цифрових інструментів для вимірювань результатів навчання та перевірки на академічну доброчесність;

ДОКУМЕНТИ

запровадження ефективних механізмів виявлення порушень академічної доброчесності та процедур притягнення до академічної відповідальності.

Для досягнення стратегічної цілі 3 та відповідних операційних цілей передбачено виконання таких завдань:

підтримка національної та міжнародної академічної мобільності студентів, включаючи направлення на навчання до іноземних університетів;

надання особливої підтримки мешканцям тимчасово окупованих територій, незахищеним та вразливим групам населення;

створення особливих умов для вступників з видатними досягненнями;

гармонізація освітніх та професійних стандартів, залучення бізнесу та професійних спільнот до їх розроблення;

забезпечення прозорого та зрозумілого ліцензування, ефективного контролю за дотриманням ліцензійних умов;

встановлення посилених вимог до «регульованих» спеціальностей, запровадження єдиних державних кваліфікаційних іспитів;

оснащення сучасних базових навчальних лабораторій та передових науково-дослідних лабораторій закладів вищої освіти обладнанням для інформаційних технологій (цифровою інфраструктурою);

створення сприятливих умов для приватних інвестицій, залучення бізнесу до розвитку інфраструктури та освітнього простору;

будівництво навчальних корпусів і гуртожитків закладів вищої освіти, проведення ремонтних і відновних робіт;

розвиток систем внутрішнього забезпечення якості як основи для якісної вищої освіти;

залучення незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти до акредитації та моніторингу діяльності закладів вищої освіти;

створення умов для акредитації іноземними акредитаційними агентствами та агентствами забезпечення якості вищої освіти;

впровадження результатів наукових досліджень (творчих досягнень) в освітні програми;

створення умов для участі здобувачів вищої освіти у наукових дослідженнях, в ініціюванні та реалізації інноваційних проектів;

сприяння використанню інноваційних технологій та новітніх засобів навчання в освітньому процесі, розвиток дослідницьких інфраструктур.

Для досягнення стратегічної цілі 4 та відповідних операційних цілей передбачено виконання таких завдань:

забезпечення гармонізації структури вищої освіти України відповідно до зобов’язань країн — членів Європейського простору вищої освіти;

розвиток національної системи кваліфікацій, спрощення процедур визнання іноземних освітніх кваліфікацій;

трансформація освіти у секторі безпеки та оборони відповідно до доктринальних підходів та принципів НАТО;

підтримка спільних (подвійних) освітніх програм з університетами, що належать до ТОП-1000 світових рейтингів;

залучення іноземних викладачів до українських університетів;

відкриття вітчизняного ринку для кращих іноземних університетів;

цифрова трансформація процесу вступу іноземних громадян до закладів вищої освіти України;

створення умов для збалансованої мобільності студентів між Україною та країнами — членами ОЕСР;

працевлаштування в Україні іноземних студентів та учасників програм академічної мобільності;

створення умов для формування міжкультурної свідомості та компетентностей;

набуття здобувачами вищої освіти навичок роботи в багатонаціональних колективах;

стимулювання вивчення англійської та інших іноземних мов, підвищення вимог щодо володіння ними;

підтримка співпраці між закладами вищої освіти та науково-дослідними установами, участі в реалізації міжнародних наукових проектів і програм, насамперед Європейського Союзу;

підтримка національної та міжнародної академічної мобільності викладачів;

мотивування викладачів до отримання наукових результатів та наукових публікацій високого рівня, участі в патентно-ліцензійній діяльності.

Для досягнення стратегічної цілі 5 та відповідних операційних цілей передбачено виконання таких завдань:

дотримання підходів до студентоцентрованого навчання в організації освітнього процесу;

розширення перехресного вступу, спільних, міждисциплінарних та подвійних програм, дуальної, інших форм здобуття освіти;

розвиток загальних компетентностей, правової культури, рухової активності, спорту, різних студентських змагань;

розвиток програм управлінської підготовки керівного складу та перспективних лідерів закладів вищої освіти (кадровий резерв), тренінгів на підтримку реформ;

підтримка гендерного балансу серед керівного складу закладів вищої освіти;

проведення комунікаційних кампаній для підтримки реформ у системі вищої освіти;

законодавче забезпечення та розбудова нової системи освіти дорослих, включаючи осіб пенсійного віку;

визнання результатів навчання неформальної та інформальної освіти в системі формальної освіти, підтвердження професійних кваліфікацій;

утворення центрів безоплатного вивчення та поглиблення знань державної мови;

сприяння проведенню наукової та науково-технічної експертизи в закладах вищої освіти;

підтримка інтелектуальних та творчих дискурсів, суспільних ініціатив та проектів;

розвиток аналітичних центрів з публічно важливої тематики на базі закладів вищої освіти;

зниження річного максимального навчального навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника без розширення штату закладів вищої освіти;

надання пільгових кредитів для будівництва житла науково-педагогічним та науковим працівникам;

забезпечення умов для професійного розвитку наукових і науково-педагогічних працівників, зокрема програм постдокторальних досліджень та програм розвитку цифрових компетентностей.

Механізми реалізації Стратегії

Організаційне забезпечення реалізації цієї Стратегії передбачає розроблення операційних планів її реалізації, в яких конкретизовані окремі заходи із зазначенням строків їх здійснення. Операційні плани реалізації цієї Стратегії розробляються поетапно на 2022—2024, 2025—2028 і 2029—2032 роки з можливістю їх уточнення щороку.

Після закінчення кожного етапу реалізації цієї Стратегії здійснюється оцінювання результатів, на підставі якого готуються висновки, які враховуються під час розроблення операційного плану реалізації цієї Стратегії для наступного етапу. Черговість здійснення заходів встановлюється у логічній послідовності як за окремими операційними цілями та завданнями, так і з урахуванням інших цілей та завдань, а також прогресу в досягненні цілей цієї Стратегії:

актуалізація операційних планів реалізації цієї Стратегії у зв’язку з прийняттям програмних документів Кабінету Міністрів України;

висвітлення процесу реалізації цієї Стратегії у засобах масової інформації та соціальних мережах, у тому числі цифрових, доступних для освітянської спільноти та суспільства;

проведення комунікаційних заходів для роз’яснення цілей та завдань Стратегії;

діджиталізація процесів програмування, планування, супроводу, висвітлення і моніторингу реалізації цієї Стратегії;

стимулювання та здійснення контролю за якісною та доброчесною діяльністю у закладах вищої освіти, узгодженою із цілями та завданнями цієї Стратегії.

Інституційне забезпечення реалізації цієї Стратегії передбачає удосконалення нормативно-правового забезпечення системи вищої освіти в Україні, зокрема розроблення та затвердження у визначеному порядку нормативно-правових актів, прийняття яких є необхідним для досягнення цілей цієї Стратегії; розподіл повноважень між органами, відповідальними за виконання операційних планів реалізації цієї Стратегії відповідно до їх компетенції та ресурсних можливостей, забезпечення їх взаємодії; фінансову та інституційну автономію закладів вищої освіти з одночасною реальною підзвітністю закладів суспільству; налагодження ефективної співпраці між органами, відповідальними за реалізацію цієї Стратегії, зокрема шляхом укладення угод, контрактів, меморандумів, здійснення спільних заходів, реалізації проектів; запобігання (усунення) конфлікту інтересів; запобігання корупції; укладення двосторонніх та багатосторонніх угод щодо надання освітніх послуг, взаємного визнання рівнів освіти, кваліфікацій тощо.

Фінансові ресурси для реалізації Стратегії

Джерелами фінансування реалізації цієї Стратегії є кошти державного та місцевих бюджетів, міжнародна технічна допомога, інші джерела, не заборонені законодавством.

Обсяг фінансування визначається щороку під час складання проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік з урахуванням реальних можливостей бюджету в межах видатків для системи вищої освіти.

Наукове супроводження і методичне забезпечення реалізації цієї Стратегії здійснюють Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук та Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти МОН із залученням інших наукових установ МОН, Національної і національних галузевих академій наук, Національного інституту стратегічних досліджень, інших організацій.

Науково-методичне забезпечення включає наукове обґрунтування, оцінку та прогноз результативності окремих заходів у рамках виконання операційного плану реалізації цієї Стратегії; дослідження, аналіз і моніторинг проблем національної та іноземних систем вищої освіти, взаємозв’язків між системами освіти та між різними рівнями системи освіти — повною загальною середньою, професійною (професійно-технічною) і фаховою передвищою освітою; створення та впровадження системи моніторингу та оцінки реалізації цієї Стратегії, збір та систематизацію моніторингових даних; аналіз поточних результатів реалізації цієї Стратегії; постійне супроводження реалізації цієї Стратегії, розроблення пропозицій і рекомендацій щодо актуалізації цілей і завдань цієї Стратегії.

Етапи реалізації Стратегії

Реалізація цієї Стратегії здійснюється трьома етапами, що передбачають:

перший (2022—2024 роки) — запровадження фінансової автономії закладів вищої освіти, вдосконалення системи управління ними, завершення гармонізації структури вищої освіти України відповідно до зобов’язань країн — членів Європейського простору вищої освіти, забезпечення обладнання для сучасних навчальних і передових науково-дослідних лабораторій;

другий (2025—2028 роки) — завершення модернізації мережі закладів вищої освіти, включаючи розбудову доступної інфраструктури закладів вищої освіти, та вдосконалення системи бюджетного фінансування вищої освіти, розширення діяльності із забезпечення освіти дорослих та інноваційної діяльності закладів вищої освіти, проведення оцінки ефективності прийнятих нормативно-правових актів, їх актуалізацію;

третій (2029—2032 роки) — розширення зв’язків освіти з наукою та бізнесом, інтеграцію до світового освітньо-наукового простору, створення підґрунтя для подальшого розвитку вищої освіти, розроблення у 2032 році Стратегії розвитку вищої освіти на наступний період, узгодженої із стратегіями соціально-економічного, науково-технічного та інноваційного розвитку України, створення інтегрованої стратегії розвитку освіти, науки та інновацій.

Моніторинг та оцінка результативності реалізації Стратегії

Основними завданнями під час проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації цієї Стратегії та операційних планів її реалізації є визначення повноти їх виконання, впровадження нових моделей діяльності у сфері вищої освіти, оцінювання рівня виконання заходів, показників досягнення цілей, рівня цільових індикаторів.

Проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації цієї Стратегії та операційних планів її реалізації здійснюється МОН на основі звітів органів, відповідальних за реалізацію цієї Стратегії.

Процес моніторингу та оцінки сприятиме забезпеченню здійснення заходів цієї Стратегії, досягнення основної мети шляхом реалізації операційних та стратегічних цілей і бачення цієї Стратегії.

МОН координує дії з розроблення та виконання операційних планів реалізації цієї Стратегії.

Проведення моніторингу здійснюється за такими видами:

моніторинг розвитку — відстеження процесів досягнення операційних цілей за рядом індикаторів;

адміністративний моніторинг — проведення оцінки виконання операційних планів реалізації цієї Стратегії, відповідних цільових програм;

моніторинг громадської думки — встановлення зворотного зв’язку із заінтересованими сторонами реформ шляхом проведення соціологічних опитувань цільових груп щодо реалізації цієї Стратегії, засідань за круглим столом, конференцій тощо.

МОН:

проводить моніторинг та оцінку результативності реалізації цієї Стратегії;

оприлюднює результати операційних планів реалізації цієї Стратегії, готує і оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті узагальнений звіт про виконання операційних планів реалізації цієї Стратегії на відповідний період.

Моніторинг реалізації цієї Стратегії проводиться постійно, звіти про його результати публікуються щороку. У річних звітах наводяться висновки щодо здійснення заходів, передбачених операційним планом реалізації цієї Стратегії на відповідний період, а також у разі потреби пропозиції щодо його коригування.

Після закінчення першого та другого етапів реалізації цієї Стратегії МОН разом із Національною академією наук та Національною академією педагогічних наук розробляє проміжні звіти, підбиваючи підсумки щодо ступеня досягнення цілей і бачення цієї Стратегії та виконання операційних планів її реалізації на відповідний період з урахуванням змін у процесі її реалізації. Звіти повинні містити рекомендації щодо внесення необхідних змін до цієї Стратегії. Ступінь досягнення очікуваних результатів оцінюється на основі показників результативності.

У 2032 році МОН разом з іншими заінтересованими міністерствами та державними органами готує розгорнутий звіт, у якому підбиваються підсумки реалізації цієї Стратегії за усіма індикаторами, цілями, завданнями. У звіті повинні бути висвітлені причини та наслідки неповного досягнення (недосягнення) певних цілей, аналіз виявлених недоліків цієї Стратегії, актуальних проблем вищої освіти. Звіт повинен слугувати аналітичним підґрунтям для розроблення Стратегії розвитку вищої освіти на наступний період.

Проміжні та заключний звіти з оцінки результативності цієї Стратегії складаються на основі даних звіту про результати моніторингу та передбачають:

оцінку досягнення цілей цієї Стратегії;

аналітичний звіт щодо:

- стану фінансування заходів із зазначенням запланованих та фактичних джерел і обсягів фінансування за відповідний період;
- результатів здійснення заходів відповідного операційного плану реалізації цієї Стратегії;
- проблемних питань, зовнішніх і внутрішніх факторів, що мали вплив на виконання операційного плану реалізації цієї Стратегії (із зазначенням причини виникнення проблемних питань і пропозицій щодо шляхів їх вирішення);

висновки та пропозиції щодо:

- здійснення заходів для досягнення цілей цієї Стратегії;
- включення додаткових заходів для посилення досягнутих позитивних результатів;
- уточнення індикаторів та показників оцінки результативності виконання операційного плану реалізації цієї Стратегії, обсягів і джерел фінансування, переліку органів, відповідальних за його виконання, строків виконання тощо.

Поточна оцінка результатів реалізації цієї Стратегії проводиться МОН щороку і оприлюднюється не пізніше 1 квітня наступного року.

Узагальнена оцінка результативності реалізації цієї Стратегії проводиться МОН після закінчення кожного етапу її реалізації та завершення виконання операційного плану реалізації Стратегії та оприлюднюється не пізніше ніж через шість місяців після завершення кожного етапу її реалізації разом з відповідним звітом.

Звіти щодо оцінки результативності реалізації цієї Стратегії оприлюднюються на офіційному веб-сайті МОН.

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 23 лютого 2022 р. № 286-р

ОПЕРАЦІЙНИЙ ПЛАН
реалізації у 2022—2024 роках Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки

Стратегічна ціль	Операційна ціль	Відповідальні виконавці	Заходи для досягнення цілі за роками		
			2022	2023	2024
1. Ефективність управління в системі вищої освіти, що є соціально відповідальною	1) забезпечення цілеспрямованого бюджетного фінансування, що дає змогу здобути якісну вищу освіту на конкурсній основі	МОН Мінфін Мінсоцполітики	розширення бюджетного кредитування здобуття вищої освіти, залучення до процесу банків державного сектору економіки	створення законодавчої бази для впровадження бюджетного співфінансування вищої освіти	запровадження розподілу фінансування закладу вищої освіти на підставі формули другого покоління з урахуванням наданого йому статусу дослідницького університету
	2) підвищення ефективності системи вищої освіти та виконання державою своїх зобов’язань	МОН Мінфін Мінекономіки	розроблення середньострокового плану модернізації мережі закладів вищої освіти на основі середньої кількості студентів у таких закладах	наділення наглядових рад функціями з нагляду за економічною діяльністю (в разі розширення фінансової автономії)	запровадження системи антикризового менеджменту в закладах вищої освіти
	3) підготовка затребуваних фахівців для задоволення потреб економіки у кваліфікованих фахівцях	МОН Мінфін Пенсійний фонд України Мінекономіки Мінцифри Національне агентство кваліфікацій	запровадження системи моніторингу професійних кваліфікацій та працевлаштування випускників закладів вищої освіти	створення нової нормативної бази для контрактування першого робочого місця для випускників, які навчалися за кошти державного або місцевого бюджету	
	4) сприяння соціальній відповідальності закладів вищої освіти з метою розв’язання соціальних та екологічних проблем	МОН Мінсоцполітики Міндовкілля	включення питань створення інклюзивного освітнього середовища до стратегічних планів розвитку закладів вищої освіти	покращення енергоефективності будівель та зменшення експлуатаційних витрат державних закладів вищої освіти (200 будівель у 21 закладі вищої освіти)	запровадження пільгового (страхового) обслуговування працівників закладів вищої освіти в університетських клініках
	5) автономія закладів вищої освіти (забезпечення рівних прав та наділення широкою інституційною автономією, включаючи фінансову)	МОН Мінфін	внесення змін до законодавства, які легалізують сталі фонди (ендавменти) в закладах вищої освіти України законодавче забезпечення розширення фінансової автономії закладів вищої освіти	самостійне визначення закладами вищої освіти кількості персоналу та регулювання структури трудових обов’язків (кадрова автономія)	залучення заінтересованих сторін реформ до управління закладами вищої освіти через наглядові ради (організаційна автономія)
2. Довіра громадян, держави та бізнесу до освітньої, наукової, інноваційної діяльності закладів вищої освіти	1) забезпечення чесного та прозорого вступу до закладів вищої освіти, надання вступникам можливості обирати навчання усвідомлено та поінформовано	МОН МОЗ МКІП Мінфін	проведення опитування щодо професійного вибору здобувачів вищої освіти з використанням персональних кабінетів Єдиної державної електронної бази з питань освіти	закріплення на законодавчому рівні та пілотування особливого формату зовнішнього незалежного оцінювання для окремих категорій вступників для здобуття вищої освіти повне усунення міжвідомчих бар’єрів в адресному розміщенні державного замовлення, використання єдиного державного кваліфікаційного іспиту для бакалаврів як вступного іспиту до магістратури	використання єдиного державного кваліфікаційного іспиту для фахових молодших бакалаврів, зовнішніх фахових іспитів з окремих спеціальностей (галузей) як вступних іспитів для здобуття ступеня бакалавра
	2) створення умов для розвитку інновацій, ефективне впровадження нових знань і технологій за участю закладів вищої освіти	МОН Мінфін Мінцифри Мінекономіки Мінстратегпром Міноборони		забезпечення пріоритетного впровадження інновацій для захисту незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України будівництво першої черги кампусу, початок діяльності Президентського університету	цифровізація послуг, сервісів (зокрема бібліотечних) та управлінських процесів у закладах вищої освіти
	3) довіра бізнесу до результатів дослідницьких та консалтингових робіт закладів вищої освіти	МОН Мінцифри Державна служба якості освіти Мінекономіки Мінстратегпром Міноборони	дослідження найбільш ефективних шляхів зниження податкового навантаження діяльності закладів вищої освіти в галузі досліджень та розробок розширення функціоналу веб-платформи «Наука для бізнесу в Україні (Science to Business Marketing Model)»	проведення аналізу проблем та обставин, які ускладнюють або унеможливлюють розвиток проектів державно-приватного партнерства у вищій освіті	
	4) залучення представників громадянського суспільства до формування освітньої політики та управління закладами вищої освіти	МОН	реалізація політики всебічного сприяння волонтерству, соціальним проектам, студентському самоврядуванню в закладах вищої освіти, залучення закладами вищої освіти коштів для реалізації громадських проектів	імплементація результатів навчання у сфері поваги до прав людини, правових норм і суспільного договору до стандартів вищої освіти з 50 відсотків спеціальностей	створення умов для розвитку асоціацій випускників закладів вищої освіти

ДОКУМЕНТИ

	5) нетерпимість учасників освітнього процесу до корупції, дискримінації за різними ознаками та академічної недоброчесності	МОН Мінцифри	запровадження відкритого реєстру фактів дискримінації та академічної недоброчесності в закладах вищої освіти	розроблення та апробація стандартизованого цифрового продукту для інструментальної перевірки щодо академічної доброчесності	систематичне опитування учасників освітнього процесу щодо фактів дискримінації та академічної недоброчесності в закладах вищої освіти
3. Забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності, конкурентоспроможної вищої освіти, яка є доступною для різних верств населення	1) надання вступникам з видатними досягненнями широкого вибору місць навчання, а вразливим незахищеним групам населення, мешканцям тимчасово окупованих територій — особливої підтримки в доступі до вищої освіти	МОН Мінреінтеграції Мінфін Інститут модернізації змісту освіти (за згодою)		запуск програм навчання магістрів, докторів філософії та докторів наук у провідних закладах вищої освіти та наукових установах в Україні і за кордоном (в межах програм, що фінансуються з Фонду Президента України)	запровадження програм мобільності (стажування) у Президентському університеті та інших провідних закладах вищої освіти України
	2) забезпечення державного регулювання освітньої діяльності (ліцензування, стандарти, пріоритети підготовки тощо), що є добросовісним, системним, прозорим, раціональним та випереджальним	МОН	розроблення програмних результатів навчання для освітніх програм «регульованих» спеціальностей та ліцензування за програмами	завершення розроблення стандартів вищої освіти усіх рівнів на компетентнісній основі	завершення запровадження єдиних державних кваліфікаційних іспитів, їх використання як вступних на наступні рівні освіти
	3) модернізація інфраструктури, освітнього простору та навчально-наукового обладнання, зокрема з урахуванням вимог інклюзивності	МОН	врегулювання на законодавчому рівні питання залучення приватних інвестицій в розвиток інфраструктури та освітнього простору закладів вищої освіти	створення, модернізація та переобладнання навчальних лабораторій у закладах вищої освіти	
	4) постійне підвищення якості освіти відповідно до стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти	МОН Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (за згодою)	створення нормативної бази для заснування та розвитку незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти	впровадження Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти рекомендацій щодо розвитку систем внутрішнього забезпечення якості закладів вищої освіти	залучення незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти до проведення моніторингу та аудиту діяльності закладів
	5) врахування наукових досліджень та інновацій під час визначення змісту та розвитку освітніх програм	МОН	запровадження конкурсу на кращий проект з популяризації природничих наук та математики для здобувачів освіти	впровадження в освітній процес електронних підручників із природничих наук та математики	включення умови залучення здобувачів освіти до виконання наукових досліджень як варіативної складової національних конкурсів
4. Інтернаціоналізація вищої освіти України	1) забезпечення порівнюваності та визнання українських освітніх кваліфікацій в Європі та світі	МОН Міноборони	розвиток професійної військової освіти відповідно до керівних документів НАТО	прийняття Закону України «Про національну систему кваліфікацій»	повне завершення підготовки здобувачів вищої освіти за рівнями (ступенями), яких не передбачено в керівних документах Європейського простору вищої освіти
	2) впровадження кращого іноземного освітнього досвіду в Україні	МОН Український державний центр міжнародної освіти (за згодою) Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (за згодою)	створення механізмів акредитації спільних (подвійних) освітніх програм у Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти	запровадження грантів для залучення науково-педагогічних і наукових працівників іноземних закладів вищої освіти та наукових установ, відомих громадських діячів для участі в науково-педагогічній і науковій роботі у закладах вищої освіти, наукових установах України	
	3) динамічне зростання кількості іноземних студентів в Україні	МОН Мінцифри	врегулювання на законодавчому рівні питання можливості працевлаштування в Україні іноземних студентів та учасників програм академічної мобільності	підтримка розвитку англомовних освітніх програм у закладах вищої освіти України	запровадження дистанційного вступу іноземців до українських університетів на регулярній основі
	4) адаптація випускників закладів вищої освіти до життя та роботи в мультикультурному середовищі	МОН Український державний центр міжнародної освіти (за згодою)	навчання викладачів щодо створення вибіркових дисциплін, що формують міжкультурну свідомість та компетентність здобувачів вищої освіти	сприяння формуванню міжнародних команд здобувачів вищої освіти з підготовки конкурсних проектів та кваліфікаційних робіт	збільшення можливостей вивчення іноземних мов в університетах та визнання здобутих за їх межами результатів навчання
	5) збільшення кількості проектів міжнародної освітньо-наукової співпраці, інтеграція наукових та науково-педагогічних працівників до світового наукового простору	МОН Мінфін	забезпечення пріоритетності наукової співпраці закладів вищої освіти з науково-дослідними установами в конкурсному фінансуванні наукових робіт	запровадження грантів на здобуття наукового ступеня або стажування викладачів в Україні або за кордоном	запровадження грантів на проведення міжнародних наукових конференцій в Україні
5. Привабливість закладів вищої освіти для навчання та академічної кар'єри	1) реалізація принципів студентоцентрованого навчання, що є основою для організації освітнього процесу разом з використанням інноваційних технологій та різних форм здобуття освіти	МОН	забезпечення умов для практичної реалізації здобуття ступеня молодшого бакалавра за галуззю знань для індивідуалізації освітньої траєкторії здобувача	розширення загальних компетентностей та правової культури в освітніх програмах щодо підготовки здобувачів вищої освіти	підведення підсумків експерименту з впровадження дуальної форми здобуття освіти та забезпечення її використання на постійній основі
	2) забезпечення професійності, авторитетності та доброчесності лідерів вищої освіти, співпраці з іншими лідерами та їх навчання	МОН	розроблення та запровадження програми професійного розвитку академічних менеджерів	запровадження спеціальних програм навчання для жінок — потенційних претендентів на керівні посади в закладах вищої освіти	
	3) створення умов для безперервного навчання (освіта дорослих), що є важливим фактором особистого та професійного зростання	—»—	прийняття Закону України «Про освіту дорослих» та створення сучасної нормативної бази для його реалізації нормативне врегулювання питання визнання результатів навчання неформальної та інформальної освіти в системі формальної освіти	утворення центрів безоплатного вивчення та поглиблення знань державної мови	забезпечення підтвердження професійних кваліфікацій усіх рівнів у відповідних кваліфікаційних центрах
	4) формування закладами вищої освіти людського капіталу, створення (надання) ними інтелектуальних та інноваційних продуктів (послуг) та просування етичних принципів	МОН Національна академія наук (за згодою)	мотивування здобувачів освіти до розвитку інтелектуальних та творчих дискурсів, суспільних ініціатив та проектів	підтримка інституційного розвитку університетських аналітичних центрів	
	5) підвищення соціального статусу професора в суспільстві та перспектив професійного розвитку працівників закладів вищої освіти	—»—	врегулювання на законодавчому рівні питання впровадження програм постдокторальних досліджень у закладах вищої освіти та наукових установах	зниження максимального навчального навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника до 500 годин на рік	запровадження державної програми постійного професійного розвитку науково-педагогічних працівників, забезпечення розвитку цифрових компетентностей наукових і науково-педагогічних працівників

оголошення ✦ оголошення ✦ оголошення ✦ оголошення ✦ оголошення ✦ оголошення

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ

Громадянин України Борлов Володимир Володимирович, 18.12.1975 р.н., у відповідності до вимог ст.ст. 111, 135, 278 КПК України вам повідомляється про підозру у кримінальному провадженні за № 62022050030000122 від 13.03.2022 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 111 Кримінального кодексу України, тобто у державній зраді, а саме у діянні, умисно вчиненому громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній та інформаційній безпеці України шляхом переходу на бік ворога в період збройного конфлікту в умовах воєнного стану.

ПОВІСТКИ ПРО ВИКЛИК

Громадянин України Борлов Володимир Володимирович, 18.12.1975 р.н., відповідно до вимог ст.ст. 133, 135 Вам необхідно з'явитися 19, 20 та 21 квітня 2022 року на 10:00 год. до Третього слідчого відділу (з дислокацією у місті Маріуполі) Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Краматорську (м. Дніпро, вул. Старокозацька, 52) тел. роб. (095)-522-79-23 для вручення вам повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 111 КК України та здійснення інших процесуальних дій у кримінальному провадженні № 62022050030000122 від 13.03.2022 як підозрюваному. Поважні причини та наслідки неприбуття особи на виклик викладені у ст.ст. 138, 139 Кримінального процесуального кодексу України.

Слідчий Третього слідчого відділу (з дислокацією у місті Маріуполі) Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Краматорську Олена ФЕСЕНКО

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ

Відповідно до ст. ст. 111-112, 276-278 та Глави 11 КПК України повідомляю, що 14.04.2022 у кримінальному провадженні, внесеному до ЄРДР 17.03.2022 за № 6202200000000148 за ознаками вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 111 КК України, складено письмове повідомлення про підозру, згідно з якою Бондарев Григорій Сергійович, 29.04.2001 р.н., адреса проживання: Луганська область, Новоайдарський район, село Бахмутівка, вулуця Радгоспна, будинок 19-А, будучи громадянином України вчинив умисні дії на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України, а саме перейшов на бік ворога в період воєнного стану, тобто підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 111 КК України.

ПОВІСТКА ПРО ВИКЛИК ПІДОЗРЮВАНОГО

Бондарев Григорій Сергійович, 29.04.2001 р.н., адреса проживання: Луганська область, Новоайдарський район, село Бахмутівка, вулуця Радгоспна, будинок 19-А, відповідно до вимог ст. ст. 134, 135 КПК України, на 10 год. 00 хв. 18.04.2022, на 10 год. 00 хв. 19.04.2022, на 10 год. 00 хв. 20.04.2022 Вам необхідно з'явитись до Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань за адресою: м. Київ, вул. Симона Петлюри, 15, кабінет 302 для допиту як підозрюваного у кримінальному провадженні № 62022000000000148 від 17.03.2022 за ч. 2 ст. 111 КК України, а також проведення інших слідчих та процесуальних дій.

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ

Громадянин України Меженський Іван Вадимович, 20.05.1999 р.н., у відповідності до вимог ст.ст. 111, 135, 278 КПК України вам повідомляється про підозру у кримінальному провадженні за № 62022050020000082 від 15.03.2022, у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 111 Кримінального кодексу України, тобто у державній зраді, вчиненій в умовах воєнного стану.

ПОВІСТКИ ПРО ВИКЛИК

Громадянин України Меженський Іван Вадимович, 20.05.1999 р.н., відповідно до вимог ст.ст. 133, 135 Вам необхідно з'явитися 18, 19 та 20 квітня 2022 року о 10:00 год. до Другого слідчого відділу (з дислокацією у місті Сєвєродонецьку) Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Краматорську (м. Дніпро, вул. Старокозацька, 52) тел. роб. (099)-35-24-122 для проведення слідчих та процесуальних дій у кримінальному провадженні № 62022050020000082 від 15.03.2022 як підозрюваному. Поважні причини та наслідки неприбуття особи на виклик викладені у ст.ст. 138, 139 Кримінального процесуального кодексу України.

Старший слідчий Другого слідчого відділу (з дислокацією у місті Сєвєродонецьку) Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Краматорську Олександр ЗАВАДСЬКИЙ

ПОВІСТКА ПРО ВИКЛИК
під час здійснення досудового розслідування

На підставі ст.ст. 133, 135, 278 КПК України викликається громадянин України Морозов Петро Леонідович, 24.05.1963 року народження, о 13 годині 00 хвилин 18, 19 та 20 квітня 2022 до слідчого відділу Сватівського РВП ГУНП в Луганській області за адресою: Дніпропетровська область, м. Дніпро, вул. Троїцька, 20-а, для вручення письмового повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 111-1 КК України у кримінальному провадженні №42022132590000008 від 21.03.2022, допиту як підозрюваного, а також проведення інших слідчих та процесуальних дій у зазначеному кримінальному провадженні. Поважні причини та наслідки неприбуття особи на виклик вказані у ст.ст. 138, 139 Кримінального процесуального кодексу України.

ПОВІСТКИ ПРО ВИКЛИК
під час здійснення досудового розслідування

На підставі ст.ст. 133, 135, 278 КПК України викликаються громадяни України Григоренко Сергій Олександрович, 14.05.1960 р.н.; Сич Єлизавета Сергіївна, 05.09.1991 р.н., о 13 годині 00 хвилин 19, 20 та 21 квітня 2022 до слідчого відділу Старобільського РУП ГУНП в Луганській області за адресою: Дніпропетровська область, м. Дніпро, вул. Троїцька, 20-а, для вручення Вам письмових повідомлень про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 111-1 КК України у кримінальному провадженні № 42022132580000011 від 22.03.2022, допиту як підозрюваних, а також проведення інших слідчих та процесуальних дій у зазначеному кримінальному провадженні. Поважні причини та наслідки неприбуття особи на виклик вказані у ст.ст. 138, 139 Кримінального процесуального кодексу України.

ПОВІСТКИ ПРО ВИКЛИК
під час здійснення досудового розслідування

На підставі ст.ст. 133, 135, 278 КПК України викликається громадянка України Таран Оксана Василівна, 26.05.1985 р.н., об 11 годині 00 хвилин 19, 20 та 21 квітня 2022 до слідчого відділу Старобільського РУП ГУНП в Луганській області за адресою: Дніпропетровська область, м. Дніпро, вул. Троїцька, 20-а, для вручення Вам письмових повідомлень про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 7 ст. 111-1 КК України у кримінальному провадженні № №42022132580000023 від 07.04.2022, допиту як підозрюваної, а також проведення інших слідчих та процесуальних дій у зазначеному кримінальному провадженні. Поважні причини та наслідки неприбуття особи на виклик вказані у ст.ст. 138, 139 Кримінального процесуального кодексу України.

Телефони відділу реклами: (044) 253-55-09, факс 230-06-71. E-mail: adv@ukcc.com.ua

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Нацагентства з питань держслужби Наталія Алюшина:

«Ми готуємо кадровий резерв, зокрема із числа лідерів, народжених війною»

Розв'язана путіним війна змінила сучасний світ. І вона обов'язково стане каталізатором змін у багатьох сферах нашого життя. Поміж них, безперечно, й публічна служба (професійна діяльність людей на адміністративних посадах в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування). Схоже, нині у цьому середовищі, як і традиційно в Українському війську, народжується нова когорта державних мужів та національних лідерів. Паралельно війна очищує її від випадкових людей — від звичайних пристосуванців до колабораціоністів та відкритих і прихованих ворогів України.

Це лейтмотив інтерв'ю з головою Національного агентства України з питань державної служби Наталією АЛЮШИНОЮ.

Фото Укрінформ

— Пані Наталіє, понад півтора місяця Україна живе в умовах повномасштабної війни. Вся національна економіка, вся країна, усі ми перейшли на воєнні рейки. Не виняток і публічна служба. Що було визначальним у процесі перебудови й чи можна сказати, що вдалося повністю підлаштуватися під нові потреби, продиктовані новими, не баченими до того викликами?

— Скажімо відверто: після війни державна служба вже не буде такою, якою була раніше. Війна багато що змінила. Фактично люди в один день постали перед новою реальністю. Для публічних службовців у цих умовах важливий акцент — забезпечити роботу державного апарату. Із першого дня війни до нас надходять сотні звернень: люди цікавляться, як працювати і як діяти в нових умовах. Поміж мільйонів українців, змушених залишити домівки та робочі місця (піти до війська, тероборони, евакуюватися з родинами), чимало державних службовців. Тож на вирішення питань налагодження ефективної управлінської системи й забезпечення громадян послугами впливають як воєнні загрози, так і ситуація з кадрами. Для нас вкрай важливо зберегти кадровий ресурс публічної служби. Переконана: це вдалося. Держава виконує свої функції скрізь, де це можливо, державні органи працюють стабільно і злагоджено.

НАДС надає роз'яснення щодо алгоритмів роботи держорганів центрального і місцевого рівнів. Більшість моїх колег намагаються якнайшвидше організувати роботу, незалежно від місця перебування. Про це свідчать повноцінне функціонування органів влади, дієвість інфраструктури. Це і вчасна виплата заробітних плат та пенсій, і надання широкого спектра державних та муніципальних послуг.

Надзвичайно болючим для нас є питання перебування й роботи державних службовців на тимчасово захоплених ворогом територіях. НАДС оприлюднило рекомендації стосовно дій в разі захоплення населеного пункту чи державного органу або якщо існує така загроза. Ідеться про організацію логістики, комунікацій із центром — фактично з покроковим планом дій.

Звертаю увагу на надзвичайне лідерство представників держави в тимчасово окупованих територіальних громадах. Більшість із них залишаються повноважними представниками України. Вони так само консультують людей з правових, фінансових та, власне, з усіх життєвих питань. Завдяки їм Україна контролює ситуацію на поки що окупованих агресором територіях. І — що головне — громадяни визнають за владу їх, а не ряджених «гауляйтерів». Такі дії змушують людей відчувати, що Херсон, Каховка, Мелітополь — це все Україна, це українська земля.

— Зараз замість звичних нам районних і обласних державних адміністрацій маємо військові адміністрації по всій країні. Що це означає для тих, хто там працює, для публічних службовців? А також що означає це для громадян — як на тимчасово окупованих, так і на мирних територіях України, де життя вже більш-менш повернулося до (умовно) звичних рамок?

— Ми надали окреме роз'яснення (спільно з Міністерством розвитку громад та територій) щодо ролі керівника військової адміністрації, керівника державного органу в нових умовах. Зокрема, стосовно того, як змінилися їхні функції і повноваження. Особливі акценти: як давати коментарі, як допомагати державним службовцям, держслужбі, очільникам військових адміністрацій. А головне — як підтримувати, організовувати й орієнтувати людей.

У переддень війни чимало державних службовців навчалися на курсах і тренінгах, як діяти вразі оголошення повітряної тривоги, як налагодити логістику та здійснювати евакуацію. Звісно, ми не уявляли, що росія розпочне настільки жорстоку війну, але ситуація була тривожною. Тож до можливих ризиків готувалися: випускали інформаційні матеріали, пам'ятки, аби публічні службовці знали, як діяти у критичних умовах.

Нам, звісно, допоміг досвід пандемії, адже державні службовці, як і велика частина бізнесу, навчилися працювати дистанційно. Маємо необхідні законодавчі й технічні можливості. Проілюструю на прикладі нашої команди: у НАДС, як і в решті державних органів, безболісно перейшли на дистанційну роботу й продовжують у повному обсязі виконувати свої функції. Щоранку проводимо онлайн-наради з керівниками усіх структурних підрозділів, зокрема, територіальних органів. Усі керівники підрозділів мають можливість так само комунікувати зі своїми співробітниками. Зосереджуємося не лише на робочих питаннях. Важливо підтримувати корпоративний дух, допомагати одне одному в жахливих умовах війни. За допомогою каналів внутрішньої комунікації працівники отримують докладну інформацію, яка їм необхідна. Те ж стосується й більшості інших державних органів.

Багато з тих, хто раніше сумнівався, чи лишатися на держслужбі, сповна усвідомив її вагу і значимість для себе. Повірте, це не гучні слова. Маю підстави захоплюватися багатьма колегами, які своїми діями у скрутні часи утверджують місію державної служби.

Розповім про нашого колегу героя колективу НАДС В'ячеслава Засенка. Наш співробітник боронить українське небо. Його бойовий підрозділ нещодавно збив смертоносну ракету. Її уламок він передав нам. Ось він (показує у скайпі). Цей трофей надзвичайно цінний для нас усіх. Оскільки визначає межу життя і смерті. Ми підтримуємо комунікацію з В'ячеславом та з іншими нашими держслужбовцями-захисниками.

— А чи вдалося належним чином змінити законодавчу і нормативну базу для адаптації державної служби до нинішніх умов? І що, можливо, буде змінено найближчим часом, адже в парламенті постійно реєструють нові законодавчі ініціативи, які стосуються й цієї сфери?

— До НАДС надходить чимало звернень від громадян, які бажають працювати на держслужбі та в органах місцевого самоврядування, — задля підтримки держави і вірного служіння народу України.

24 березня Верховна Рада ухвалила законопроєкт щодо забезпечення керованості державою в умовах воєнного стану. Документ поліпшує керованість держави в умовах воєнного стану, зокрема в частині вступу на посади державної служби та на посади в органах місцевого самоврядування. Охочі матимуть змогу без конкурсу обійняти відповідні посади. Але спрощена процедура приймання на публічну службу в період дії воєнного стану все одно передбачатиме підтвердження кандидатами наявності громадянства України, освіти та досвіду роботи згідно з вимогами, передбаченими законодавством.

Задля забезпечення принципу рівного доступу до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування протягом 6 місяців після припинення воєнного стану на ці посади мають бути оголошені відповідні конкурси.

Згаданий законопроєкт направлено на підпис Президентові України. Сподіваємося, дуже скоро нам вдасться відновити прийняття громадян на посади до державного апарату.

— Далі кілька практичних питань. Перше стосується переліку послуг, які зараз можуть отримати громадяни. Нині відкриваються ЦНАПи, сервісні центри на мирних територіях. Чи весь спектр послуг, на який люди могли розраховувати до війни, вони отримують і тепер?

— На мирних територіях весь державний апарат працює. І центри надання послуг, і відділення Пенсійного фонду, і решта установ. У військових адміністраціях так само консультують і надають допомогу усім, хто звертається. НАДС надає відповіді та роз'яснення, опрацьовує запити і скарги. Тобто країна відновлюється, намагається адаптуватися до нових умов.

Окреме питання — тимчасово окуповані території. Особливо ті, де зруйновано чи порушено інфраструктуру й логістику. Ми надаємо актуальні рекомендації, щодня спілкуємося з представниками української публічної служби з Херсона, Луганщини, Донеччини — з територіальними осередками центральних органів і з місцевим самоврядуванням. Ідеться про поводження з документами, питання евакуації, створення гуманітарних коридорів, продовольчої логістики. Зазначу, що більшість наших людей там адаптувалися до критичних умов, стали осередками держави там, де тимчасово прорвався ворог. По суті, публічна служба є українською цивільною армією, яка захищає наші національні інтереси.

— А як щодо міжнародної підтримки — інституційної, фінансової, консультативної, — яку Україна одержує у процесі реформування державної служби, що, як я зрозумів, не припиняється і в скрутні воєнні часи.

— Неабияку допомогу нам, як і раніше, надає Представництво ЄС в Україні. Єврокомісія ухвалила рішення про переорієнтування усіх спільних програм на забезпечення стійкості України. У межах цієї концепції переглядається й фінансування окремих проєктів. Передбачено можливість надання підтримки урядові України.

Що стосується державного управління і комунікаційної підтримки, складовою якої є розвиток інформаційної системи управління людськими ресурсами (HRMIS), то міжнародні партнери надають можливість спрямувати кошти на закупівлю програмного забезпечення і обладнання для налагодження дистанційної роботи. Приміром, проєкт EU4PAR надає допомогу уряду щодо державного управління та комунікаційної підтримки. 12 млн євро бюджетної підтримки на реформу державного управління мають надійти в Україну вже в квітні. 120 млн євро гранту на стійкість та розбудову держави буде виплачено Україні одним траншем після підготовки та схвалення відповідних рішень. Угоду про фінансування підписано європейською стороною та буде надіслано в Україну. Зараз Єврокомісія готує грант на 330 млн євро на підтримку України.

Словом, європейська спільнота пропонує руку допомоги для державної служби, державного управління, для уряду України.

— Пані Наталіє, ви не раз казали про лідерство публічних службовців, яке як ніколи виразно виявила війна. Саме у ці складні часи бачимо, як деякі працівники органів влади, місцевого самоврядування перетворилися на лідерів суспільної думки не тільки регіонального, а і всеукраїнського масштабу. Яким може бути місце таких людей у мирній Україні? Чи якось враховуватимуться теперішні їхні заслуги в разі проведення майбутніх кадрових конкурсів? Скажімо, якщо людина не дотягує на іспиті з англійської, але зарекомендувала себе як справжній державник і добрий господарник у воєнний час.

— Таке питання зараз актуальне. І водночас воно дуже і дуже непросте. Я розумію, що на наших очах народжуються лідери, котрі виявили мужність, героїзм, вміння стратегічно мислити і оперативно діяти. Безумовно, вони будуть відзначені державою і суспільством. Але, погодьтеся, що знання і досвід також є важливими чинниками. Тому плануємо чимало онлайн-курсів для кандидатів на посади у державній службі. Попри складний час, ми готуємо кадровий резерв, зокрема і з числа лідерів, народжених війною.

Для мене важливо, аби державна служба, публічна служба (ми не відокремлюємо місцеве самоврядування) працювала ефективно на благо людей. Зміни, які мають відбутися, передовсім пов'язані з переходом на цифрову держслужбу. На нас чекає максимальна цифровізація процесів і процедур. Це дозволить заощадити час і ресурси, зберегти інформацію за будь-яких умов — навіть таких жахливих, в яких Україна опинилася зараз.

Важливо зберегти кадровий потенціал, забезпечити інституційну спроможність державної служби за рахунок збереження команд фахівців. І, звісно, посилити всі напрями, якими опікувалися раніше. Війна показала: більшість українських публічних службовців продемонстрували відданість державі. Це надзвичайно цінний внесок у нашу майбутню перемогу.

Владислав ОБУХ,
Укрінформ

(Надруковано зі скороченнями)

СВІТОГЛЯД

Письменниця Юлія Ілюха:

«Харків більше ніхто й ніколи не назве «ватним»

Письменниця Юлія ІЛЮХА більшу частину життя прожила в Харкові. І тепер, як більшість його жителів, над усе хоче повернутися в місто, щоб допомагати його відбудовувати. Вона вважає правильним говорити «після перемоги», а не «після війни». Укрінформу авторка роману «Східний синдром» (2019) розповіла, яким зараз бачить зранене обстрілами місто і як повномасштабне вторгнення змінило погляди містян. А ще трішки поговорили про «віджаті» російські матюки і майбутню творчість.

Фото Укрінформ

— Юліє, де вас застало вторгнення 24 лютого?

— Вдома на Салтівці. Я пізно лягла, десь о першій годині ночі, а о п'ятій прокинулася від вибухів. Дрижали рами, дзвеніли шибки. Чоловік сказав: «Почалося...»

Син плакав. Ми дуже швидко зібралися, щоб їхати в область, до моїх батьків. Разом із друзями, в яких зовсім маленька дитина, виїздили з міста. На кільцеву повернули — а там кацапська колона їде. Я не знаю, як нам пощастило, Діма (друг родини. — **Ред.**) миттєво газонув, і ми помчали вперед.

— А взагалі в повномасштабну війну вірили?

— Як і більшість, ні. Могла припустити, що буде спроба прориву, посилення бойових дій у Луганській і Донецькій областях, що намагатимуться захопити контрольовані Україною райони.

Увечері 23 лютого мені подзвонив один знайомий і сказав, що його джерела в СБУ підтвердили: вночі все почнеться. І ми навіть разом посміялися, мовляв, вранці побачимо. Побачили...

— Зараз ви повернулися до волонтерської діяльності. Бачу за дописами в фейсбуці, що збираєте кошти й купуєте то турнікети, то акумулятори для рацій, то медикаменти сортуєте.

— Займалася волонтерством з 2014-го. Разом з подругою-тезкою, яка є медиком, ми збирали тактичні аптечки. Більше пів тисячі укомплектували точно. А потім на них перестав надходити запит, тож у 2017-му ми згорнули цю діяльність. І я зосередилася на тому, що мені хотілося, — писати, в мене почали виходити друком книжки.

Не думала, що доведеться повертатися до волонтерства, та й не хотіла цього, але, але... Повномасштабна війна — і хто, як не кожен із нас...

Старі волонтерські зв'язки ж залишилися. Пишуть, дзвонять, просять щось передати. Чи, наприклад, привозять 30 коробок медикаментів з Рівного.

Мій чоловік і його друзі пішли в тероборону Харкова, і я почала щось їм діставати. Не самотужки, звісно, цим займаюся, мій товариш має машину, і без нього я б не впоралася.

— Більшу частину життя ви прожили в Харкові. Яким побачили місто після авіаударів і постійних обстрілів?

— Раніше, до війни, я не дуже любила Харків, і останнім часом нерідко думала, що хочу переїхати, наприклад, до Києва. Але зараз я ніде не хочу так жити, як саме в Харкові.

Я вперше повернулася до міста десь за два з лишком тижні після початку повномасштабного вторгнення. Очікувала знайти все в набагато гіршому стані, бо коли ти бачиш в мережі лише фото руйнувань, думаєш, що геть усе в руїнах. Але я виявила, що руйнувань, справді, дуже багато, але вони все ж не такі масштабні, як я собі намалювала. Є райони зовсім зруйновані. Це, наприклад, Північна Салтівка. Там картина жахлива. Я живу на, так би мовити, межі цього району і просто Салтівки. І там уже картина не така шокуюча. А є райони, де непошкоджені цілі вулиці, і якби не порожні тротуари та дорога, можна було б подумати, що все гаразд.

Зараз, коли трішки потеплішало, люди виходять на вулиці, інколи машин стає так багато, що здається, час вмикати світлофори (12 квітня світлофори на центральних вулицях Харкова увімкнули. — **Ред.**).

Я дуже сподіваюся, що площа руйнувань не збільшиться, а те, що зруйновано, ми відбудуємо.

> Про Харків казали, що це нібито «ватне» місто, але люди, які до 24 лютого заявляли про свою аполітичність чи нейтральність, нині такими не є, вони розуміють, що росіяни вбивають українців. Місто стало дуже українським, і люди намагаються говорити українською мовою.

— Місто тримається на людях...

— Коли вперше поверталася, думаючи, що плакатиму за зруйнованим Харковом, мені на заправці подарували великий букет тюльпанів. Абсолютно несподівано. Незнайомий чоловік. І це було одне з найприємніших дарувань квітів у моєму житті. Людяність проявляється в різних дрібницях та увазі.

А феномен волонтерства, який виник і поширився у 2014 році, вилився в потужну другу хвилю. Люди об'єднуються, щоб триматися й пережити ці страшні часи. Наприклад, в моєму будинку світла та газу не було тиждень. Сусід поїхав до сестри в інший район, там приготував величезну каструлю макаронів з м'ясом, привіз і роздав літнім людям з під'їзду і просто всім, кого біля дому зустрів.

— Політичні погляди харків'ян змінилися, як ви бачите?

— Гадаю, нам раз і назавжди треба усвідомити, що, по-перше, росія — це ворог, і ворог — по-друге, і по-третє. І вона ним і залишиться.

Ми з вами жили в мирному Харкові і знаємо, що про нього казали. Що це нібито «ватне» місто. Знаємо, що любили заявляти проросійськи налаштовані жителі: «Это русский город». Але ці наративи вже недійсні. Харків виборов своє право більше ніколи не називатися «ватним». Більше ніхто й ніколи його так не назве. Я багато з ким спілкуюся. Люди, які до 24 лютого заявляли про свою аполітичність чи нейтральність, нині такими не є, вони розуміють, що росіяни вбивають українців. Місто стало дуже українським. Люди намагаються говорити українською, переходять на українську, коли нею заговорює співрозмовник. Єдині квіти, з якими тут можуть зустрічати окупантів, це похоронні вінки.

— Українців шокувала пропагандистська стаття «Что нам делать с Украиной?», опублікована днями в рф. У ній, по суті, виправдовується терор проти всіх, хто не підтримує росію.

— Вони діють так само, як на початку минулого століття. Тоді знищували українців, і тепер знищують. У перші дні війни мене, як і багатьох, здивували слова рашистів, що вони очікували взяти Київ за 3 дні і зустріти людей, які їх вітатимуть квітами. Тобто росіяни вже настільки далекі від нас ментально, що не розуміють, що ми — геть інші. Навіть після наших двох Майданів їм це не дійшло. В них один поліцейський біжить з кийком за натовпом, а в нас — одна людина боролася з беркутівцями.

Зараз їм з екранів кажуть, що в росії небувалий «сплеск патріотизму». Але мародери не можуть бути патріотами. От я читала про вбитого росіянина, у якого в кишенях, крім айфонів і золотих прикрас, знайшли блиски для губ і заколки для волосся... Та що це таке? Це просто орда, яка звикла грабувати, ґвалтувати, вбивати, орда, яка жила так завжди.

— На письменництво наразі, думаю, немає часу. А що буде у вашій творчості після війни?

— Взагалі не думала, про що писатиму... Навесні в мене мало вийти три книжки: підлітковий роман і дві дитячі повісті. Я дуже їх чекала, чекала презентацію на «Книжковому арсеналі» в травні. Зараз розумію, що роман вже дуже сильно застарів: в ньому йдеться про дівчинку Лайлу, мулатку з «сірої зони» на Донеччині, яка разом із мамою переїздить до мирного Харкова.

До повномасштабного вторгнення я почала писати еротичний роман. Мене постійно питали, коли ж я його закінчу. І, звісно, з 24 лютого я не написала ні рядочка. Я написала лише два вірші. І матеріали для іноземних ЗМІ, щоб донести інформацію про те, що відбувається в Харкові, українському Харкові.

Загалом всі думки зайняті тільки війною. Мабуть, потім прийдуть ідеї для творчості — доречні для нашої перемоги. Я не кажу «після війни», я кажу тільки «після перемоги».

— У нас слова про напрямок для російського корабля стали національним девізом. Він у соцмережах, на бігбордах, у телевізорі. І я вже чула думку від науковців, що не варто аж так засмічувати мову, зокрема й тому, що це постійно слухають діти. Ваша думка не тільки як письменниці, а як мами?

— Днями відновлюється навчання в сина. Вчителька хоч і виїхала з Харкова, але знайшла змогу займатися дистанційно. До цього вона записувала відео з поясненнями та давала завдання. А тепер виходитиме онлайн, у зумі. І я якраз зловила себе на думці, що треба б поговорити з Іваном, щоб він, бува, не почав там одразу кричати «путін ху*ло» (*сміється*). Я навіть не зможу порахувати, скільки разів на день мій син це повторює. І я не можу заборонити йому, бо, по-перше, це правда, а по-друге, як на мене, непедагогічно забороняти дитині говорити те, що ти говориш сама.

Як на мене, треба це все прийняти і сприймати як усталені вислови. Цей російський мат, принаймні ту частину, що стосується корабля і путіна, українці собі остаточно віджали. І думку про очищення від них мови я абсолютно не підтримую. Я це кажу в тому числі як дитяча письменниця, яка щодня стала стільки матюкатися, що не передати, бо неможливо все, що роблять із нашою країною вороги, поіншому описувати і переживати.

Але Івана попрошу, щоб перед вчителькою в зумі стримувався.

— Юлю, вірите, що після війни наша країна стане кращою? Позбудеться якихось одвічних проблем у соціумі, політиці?

— Мені б дуже хотілося в це вірити. Українці вміють об'єднуватися в часи, коли є велика загроза. Так було на Майдані, так було в 2014-му році, це відбувається зараз. А потім, коли велика загроза минає, ми якось розпадаємося і починаємо ср*тися один з одним. Як на мене, це велика небезпека для всіх нас. Зараз треба підтримувати армію, вірити в усіх, хто тримає зброю в руках і захищає країну, допомагати цивільним людям. І після перемоги залишатися в єдності.

Юлія БАЙРАЧНА,
Укрінформ

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

Засновник — Кабінет Міністрів України
Реєстраційне свідоцтво КВ № 2 від 12 квітня 1994 року
Передплатні індекси «Урядового кур'єра» —
61035, *40227 (соціальний)*

Головний редактор — **Сергій БРАГА**
Перший заступник головного редактора **Леонід САМСОНЕНКО**
Заступник головного редактора **Павло БЕБА**

Адреса в Інтернеті: **www.ukurier.gov.ua**
Адреса редакції: **01008, Київ, вул. Михайла Грушевського, 14**
Телефон для довідок: **253-12-95.**
Телефони відділу реклами: **253-55-09**,
факс: **230-06-71**, e-mail: **adv@ukcc.com.ua**
«Урядовий кур'єр» виходить у вівторок, середу, четвер, п'ятницю та суботу
Зам. № 87 642
Загальний тираж за квітень 133 077

Листування з читачами тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність інформації та реклами несуть автори та рекламодавці.
Набрано і зверстано у комп'ютерному центрі «Урядового кур'єра».
Друк: ТОВ «Мега-Поліграф»,
04073, Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14
www.mega-poligraf.kiev.ua